

1/80.451
K
3

ელეონორა

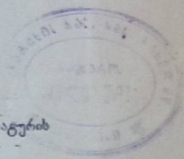
მთხაყვალის
პრობლემა

8A8 -

ესპინდა

მიჯანჭველნი პრომეთა

K 80.451
3

საბავშვო და ახალგაზრდობის ლიტერატურის
სახელმწიფო გამომცემლობა

1958

მთარგმნელი პ. ჭუთათელი

სკეზ-2000
საბჭოთა კავშირი

შესავალი

I

გამოჩენილმა ბერძენმა ტრაგიკოსმა ესქილემ (525—456) პრომეთეს სახით გამოიყვანა კაცობრიობის კულტურის შესვეური. პრომეთემ ადამიანი ველური მდგომარეობიდან განათავისუფლა და კულტურულ ცხოვრებას აზიარა, ასწავლა მას ცეცხლის საშუალებით ყოველგვარი ხელობა. ხოლო თავისი პირადი მოღვაწეობითა და თავგადასავლით უჩვენა მაგალითი შეუდრეკელი მოქმედებისა, თავისუფალი აზრისა და ქედმოუხრელი პრინციპულობისა.

ის მითი, რომელიც ესქილემ საფუძვლად დაუდო თავის ტრაგედიას „მიჯაჭვული პრომეთე“, გადმოგვცემდა, რომ პრომეთემ ზევსს მოპარა ცეცხლი და ჩამოუტანა ადამიანებს (ასწავლა მათ ცეცხლის მოხმარება), ხოლო ზევსი განურისხდა პრომეთეს და მიაჯაჭვებინა იგი კლდეზე. ზევსის მიერ მიჩენილი არწივი უკორტნიდა პრომეთეს ღვიძლს. შემდეგ ქვეყნიერებას მოველინა ჰერაკლე, რომელმაც მოჰკლა ეს არწივი და, ამგვარად, პრომეთე განათავისუფლა.

მოქმედება ესქილეს ტრაგედიისა წარმოებს სკვითიაში, კავკასიის მთაზე. ტრაგედია იწყება პროლოგით („შესავალით“), რომელშიც საუბრობს, ორი პირი: „ძალა-ძალადობა“ (წარმომადგენელი ზევსისა) და მქედლობის ღმერთი ჰეფესტო. „ძალას“ წამოუყვანია კლდეზე ზევსის მიერ მსჯავრდადებული პრომეთე; რათა იგი ჰეფესტოს მიაჯაჭვებინოს. ჰეფესტო აგვიანებს პრომეთეს მიჯაჭვას, მას იგი ებრალება; როგორც მახლობელი; თან ასე ფიქრობს, რომ პრომეთეს არ დაუმსახურებია ეს სასჯელი (იგი ისჯება კაცთმოყვარეობისათვის).

პეფესტომ კარგად იცის, რომ პრომეთეც ღმერთია და ზევსიც ღმერთია; რომ პრომეთე ადამიანებზე ზრუნავდა და ზევსი ამის წინააღმდეგი იყო; რომ ზევსი დიდ სისასტიკეს იჩენს, როგორც ეს სწვევიათ ახალ მბრძანებელთ:

„სასტიკი არის მბრძანებელი ახალი მეღამ“.

ამბობს პეფესტო, როგორც ვხედავთ, პეფესტო პრომეთეს მომხრე ღვთაებაა; მაგრამ მას, სამწუხაროდ, შველა არ შეუძლია. „ძალა“ მოაგონებს პეფესტოს, რომ ზევსის ბრძანება დაუყოვნებლივ უნდა იქნეს შესრულებული. პეფესტო იძულებულია ზევსის ბრძანება სისრულეში მოიყვანოს და მიაკრავს პრომეთეს კლდეზე ჭაჭვებითა და ლურსმნებით. „ძალა“, და პეფესტო წავლენ.

მარტოდ დარჩენილი, კლდეზე მიჭაჭვული პრომეთე მძიმე ტკივილისაგან მწარედ კვნესის და თავის უბედურების შესწივის ცას, დედამიწას, ყოვლისმზებედველ მზეს.

„ამ ბოროტებით ეს შერცხვენა ჩემი ძსურვა
ნეტარ ღმერთების მბრძანებელმა, ახლად შობილმა“.

ამბობს იგი.

ჭაჭვების ეღარუნზე, უროს ცემაზე და პრომეთეს კვნესაზე მოფრინდება ოკეანიდების—პრომეთეს ბიძაშვილების გუნდი.

პრომეთე უამბობს ოკეანიდებს, რატომ დასაჯა იგი ზევსმა. ბრძოლა იყო ძველ ტიტანებსა და ზევსს შორის; ტიტანები აშკარად იბრძოდნენ, ლიქნა და ცბიერება არ სწამდათ. პრომეთე კი თავისი დედის (თემიდა-გაიას) რჩევით მოუწოდებდა ტიტანებს ცბიერების გეზს დასდგომოდნენ, მაგრამ ვერაფერს ვახდა. მაშინ პრომეთე თვითონ დაადგა ამ გზას: ზევსის მხარე დაიჭირა, მასთან კავშირი შეკრა. ზევსმა დაამარცხა პრომეთეს დახმარებით ტიტანები, ხოლო გამარჯვების შემდეგ დიდი სისასტიკე გამოიჩინა: მან თავისიანები დაასაჩუქრა, სხვადასხვა პატივი უბოძა, ხოლო საბრალო ადამიანებს კი გადაემტერა.

„კაცნი ბედშავნი დაიფიქვა და კიდეგ მტრეც
ახლა აღმოთხვრა განიზრახა მოკვდავთ მოდგმისა,
რომ მის ადგილას დაენერგა სულ სხვა, ახალი“.

პრომეთეს უბედურების ამბავი გაუგია მის ბიძას, ოკეანეს; იგი ფასკუნჯით მოფრინდება პრომეთესთან და ურჩევს დაემორჩილოს ზევსს. მაგრამ პრომეთე შეუდრეკელია: იგი მზად არის აიტანოს ტანჯვა-წვალება, ზევსის წინაშე ქედს არ მოიხრის; ოკეანეს კი ურჩევს — უკან გაფრინდეს და თვითონაც თავს არ დაიტეხოს ზევსის რისხვა. ოკეანე მიდის.

შემდეგ, პრომეთე თავის მონოლოგში ლაპარაკობს ღვაწლზე, რომელიც მას მიუძღვის ადამიანის წინაშე: ადამიანი უმეტარი იყო და პრომეთემ ჩაუდგა მას აზრი; აწველა სახლების აგება, აზრიანი შრომა, მადნის მოპოვება და დამუშავება; ერთი სიტყვით, პრომეთემ გამოიყვანა ადამიანი პირველყოფილი მღვთმარობიდან:

„აქვს ხელოვნება ეფელგვარი ხალხს პრომეთესგან“.

აი, ასეთი კატომოყვარობისათვის იგი დაისაჯა ზევსისაგან. მიუხედავად იმისა, რომ პრომეთე უზომოდ იტანჯება, ის მაინც იმედინად შეჰყურებს მომავალს; ბორკილებისაგან მაინც განთავისუფლდება, — ამბობს პრომეთე, — ზევსი იძულებული იქნება დაუთმოს აუცილებლობას; თუ როგორ მოხდება ეს, ჩემს საიდუმლოებას შეადგენსო.

შემდეგ პრომეთესთან მოიხრბენს ინაქეს ასული იო, რომელსაც სდევნის ჰერა (ზევსის მეუღლე; იო ოდესღაც ზევსის სატრფო იყო). იოსთან საუბარში პრომეთე ამბობს: ჩემს წვალებას არ აქვს საზღვარი, სანამ ზევსის ტირანია არ დაემხოება. გახარებული იოს შეკითხვაზე პრომეთე მოკლედ უბასუბებს: ზევსი დაიღუპება, მას ეყოლება შვილი, მამაზე უფრო ძლიერი, ის დაამხოებს ზევსის ტახტს; თუ როგორ შეუძლია ზევსს გადარჩენს, ეს ჩემს საიდუმლოებას შეადგენსო. — ამბობს პრომეთე.

↓ ტრაგედიის უკანასკნელ ნაწილში (ექს ო დ ო ს შ ი) პრომეთე კვლავ უბრუნდება ამ საიდუმლოების საკითხს და გაკვირვით ამბობს: ფუჭია ზევსის სიამაყე და თავგასულობა; ის ერთ ქალთან შეუღლებას აპირებს, ამის გამო ტახტს დაკარგავს; ღმერთთაგან ვერავინ აწველის, თუ როგორ შეუძ-

ლია, გადაურჩეს უბედურებას. მხოლოდ მე ვიცი, მას იხსნისო.

ამ სიტყვების თქმისთანავე სცენაზე გაჩნდება ჰერმესი (ღმერთი — შიკრიკი) და გადმოსცემს პრომეთეს ზევსის ბრძანებას: სთქვი, რა საიდუმლოება იცი ქორწინების შესახებ, თუ არ გინდა კიდევ მეტი უბედურება დაგატყდეს თავზეო. მაგრამ პრომეთეს არ აშინებს მოსალოდნელი ტანჯვა-წვალება: იგი უარი იტყუარებს ჰერმესს და თან დასძინს:

„მე არ გავცვლიდი ჩემს წამებას შენს მონობაზე.
უმჯობესია მონა ვიყო ამ კლდისა, ვიდრე
მაინე, ერთგული ანგელოზი მამა ზევსისა“.

პრომეთეზე არ მოქმედებს მუქარაც: თუ ზევსს არ დაემორჩილები, ეუბნება ჰერმესი, ის ელვით და მეხით ამ კლდეს გააპობს და შიგ ჩაგაგდებსო... მიუხედავად მუქარისა, პრომეთე მაინც არ უთმობს ჰერმესს. ჰერმესი გადის. ისმის ქექა-ქუხილის ხმა, კლდე სკდება და თან ჩაიტანს პრომეთეს¹.

აი, ასეთია ესქილეს „მიჯაჭვული პრომეთეს“ შინაარსი.

II

პრომეთეს პრობლემის გადაჭრისთვის მრავალი სხვადასხვანაირი ჰიპოთეზაა წამოყენებული. მეკვლევარნი ერთ რამეში კი თანახმანი არიან: პრომეთე წარმოადგენს ადამიანის გონების სიძლიერის სიმბოლოს, სიმბოლოს კულტურისა, თავისუფლებისათვის ბრძოლისას.

მაგრამ მკითხველის წინაშე აუცილებლად დგება საკითხი

¹ ესქილეს ტრილოგია პრომეთეს თემაზე შედგებოდა ტრაგედიებისაგან: „მიჯაჭვული პრომეთე“, „განთავისუფლებული პრომეთე“ და „ცეცხლისანი პრომეთე“. მეორე ტრაგედიაში („განთავისუფლებული პრომეთე“) გადმოცემული იყო პრომეთეს თავგადასავალი მიჯაჭვის შემდეგ, განთავისუფლებამდე და თვით განთავისუფლებაც. ამ ტრაგედიაში მშები (ტიტანები) სთხოვენ პრომეთეს დამორჩილებოდა ზევსს და გაემყვანებინა მისთვის საიდუმლოება, რაც პრომეთეს იხსნიდა ტანჯვისაგან, მაგრამ პრომეთე კელაფინდებურად შეუდრეკელი იყო. პრომეთეს შეუდრეკლობა ემყარებოდა მის იმ რწმენას, რომ სიმართლე გამარჯვებდა და ბოროტება დაითრეუნებოდა, რომ მას განთავისუფლებდა იოს შთამომავალი — პერსეუსი. მართლაც პერსეუსი იგი განთავისუფლა.

ზეგისა და პრომეთეს ურთიერთობის ხასიათის შესახებ. ეს-
 ქილეს „მიჯაჭვული პრომეთეს“ მიხედვით ზეგისი და პრომე-
 თე აუცილებლად ერთი-მეორესთან დაპირისპირებული ღვთა-
 ებები ჩანან. ამ ორი ღვთაების ურთიერთ დაპირისპირება
 სრულიად სამართლიანად ათქმევინებს მკვლევართ, რომ აქ
 საქმე გვაქვს ორი სხვადასხვა კულტურის ბრძოლასთან ერთ-
 მანეთში. მაგრამ თუ ეს ორი ღმერთი, ზეგისი და პრომეთე,
 ორი სხვადასხვა კულტურის განსახიერებას წარმოადგენენ
 და ორივე ეს ღვთაება ბერძნულ სამყაროს ეკუთვნის, მაშინ
 უნდა ვიფიქროთ, რომ ისინი ბერძნული კულტურის ორი სა-
 ფეხურის ერთმანეთთან შეჯახებას აგვისახავენ: ერთი მათგანი
 იქნება განსახიერება ბერძნული კულტურის დაბალი საფეხუ-
 რისა, მეორე — მაღალი საფეხურისა. ესქილეს ტრაგედიის მი-
 ხედვით, კულტურის უფრო მაღალი საფეხურის წარმომადგენე-
 ლია პრომეთე, უფრო დაბალისა — ზევსი. ამავე დროს ესქი-
 ლეს ტრაგედიიდანაც და მითებიდანაც ჩანს, რომ ზეგისი შე-
 დარებით პრომეთესთან ახალგაზრდა ღმერთია, ახალი თაობის
 ღმერთია. მამასადამე, ისე გამოდის, რომ ბერძნულ კულტუ-
 რას თავისი განვითარების გზაზე ჯერ ჰქონდა მაღალი საფე-
 ხური (პრომეთე), მერე კი — დაბალი საფეხური (ზეგისი), რაც,
 რასაკვირველია, შეუძლებელია დავუშვათ.

✓ ამიტომ პრომეთეს პრობლემის გადაჭრის შესაძლებლობა
 ჩვენ გვესახება სულ სხვა ასპექტში, სახელდობრ: პრომეთე
 არ არის ბერძნული ღვთაება, იგი იმ ხალხის ღმერთია,
 რომელიც ბერძნების მოსვლამდე ცხოვრობდა და რომელიც
 მაღალი კულტურის მატარებელი იყო; ხოლო ზეგისი — წმინდა
 ბერძნული ღვთაებაა; იგი იმ ბერძნების ღმერთია, რომელნიც
 კულტურის საკმაოდ დაბალ საფეხურზე იდგნენ, როდესაც
 მოვიდნენ და დასახლდნენ ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე.

მესამე ტრაგედიაში („ოცხლოსანი პრომეთე“) გადმოცემული იყო,
 რომ, რადგან პრომეთე უკვე განთავისუფლებულია ბორკილებისაგან, მოხ-
 და შერიგება ზეგისა და პრომეთეს შორის. პრომეთემ გაუმჟღავნა ზეგის
 საიდუმლოება, რითაც გადააჩინა იგი ტახტის დაკარგვას.

მეორე და მესამე ტრაგედიები მოღწეული არაა; მხოლოდ რამდენ-
 ნიმე ნაწყვეტია გადარჩენილი.

ეგეოსის არქიპელაგში და მცირე აზიის დასავლეთ სანაპირო-
ებზე. ახალმოსული ბერძნული მოსახლეობა (დაბალი კულტურ-
რის მატარებელი) ებრძოდა დიდი კულტურის მქონე ძველ
მოსახლეობას.

ვინ იყო ეს ძველი მოსახლეობა, რომელიც ბერძნებს დახ-
ვდა მცირე აზიაში და ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე? პირ-
ველ ყოვლისა უნდა ითქვას, რომ ეს იყო არა ინდოევროპუ-
ლი მოდგმის ხალხი. ეს იყო ხალხი, რომელიც სულ სხვა
ენაზე ლაპარაკობდა, ვიდრე ინდოევროპელი ბერძნები; ამას
ამტკიცებს თვით ბერძენთა ისტორიკოსი ჰეროდოტე („ისტო-
რია“ I, 57), რომელიც ამ ძველი მოსახლეობის ენას „ბარბა-
როსულს“ (ე. ი. უცხოს, არა ბერძნულს) ეძახის. ჩვენი მეც-
ნიერების დღევანდელი მიღწევები გვაგალებენ ისიც ვთქვათ,
რომ ეს ძველი მოსახლეობა მერმინდელი საბერძნეთისა (ე. წ.
წინაბერძნული მოსახლეობა) ენათესავება ქართველურ-კავკა-
სიურ ტომებს. და პრომეთეს თქმულება, რომელიც ბერძნებ-
ში დარჩენილი უძველესი თქმულებათაგანია, მოუთხოვრებდა
სწორედ ახლად მოსული ბერძნების ბრძოლაზე წინაბერძნულ
მოსახლეობასთან¹.

დროთა ვითარებაში ამ თქმულებამ განიცადა ცვლილებე-
ბი, მაგრამ მაინც ბოლომდე დარჩა მაღალი და დაბალი
კულტურის დაპირისპირების ძირითადი ზანები. ესქილეს
დროს (VI-V საუკუნეში), რასაკვირველია, აღარავის ახსოვ-
და ამ თქმულების წარმოშობა და პრომეთეც და ზევსიც ბერ-
ძენ ღმერთებად მიიჩნდათ, რადგან ახალმა ძველი დაიმორჩი-
ლა და, ბოლოს და ბოლოს, პრომეთეც შეურიგდა ზევსს.
ხოლო დაპირისპირება კულტურულობისა და ჩამორჩენილო-
ბისა, პროგრესისა და რეგრესისა მუდამ იგრძნობოდა ამ
თქმულებაში.

ესქილემაც გამოიყენა პრომეთეზე და ზევსზე არსებული
მითი, რომელიც მისი აზრით, ბერძენთა თავგადასავალს გუ-
ლისხმობდა, და თავისი ერის თავგადასავალს მაგალითზე

¹ ღვედან ვისაგებია პრომეთეს მითისა და ამირანის თქმულების
ნათესაობა ზოგიერთ ნაწილში.

უჩვენა მაყურებელს, თუ რა უპირატესობა აქვს პროგრესულობას, პრინციპულობასა და სიმედგრეს ჩამორჩენილობის, უპრინციპობისა და სილაჩრის წინაშე. ესქილე, როგორც გენი-ალური მოაზროვნე, უნდა დამდგარიყო თავისი წრის, მიწის-მფლობელი არისტოკრატის ინტერესებზე მალა და უნდა ექადაგა ის იდეები, რომლებიც მის ერს აღმავლობის გზით წაიყვანდა. პოეტი დაადგა იმ გზას, რომელიც ბერძენ ხალხს საბოლოო გამარჯვებას მოუპოვებდა: ეს გზა იყო—გზა მოწინავე იდეების გამარჯვებისა, მაგრამ ისე, რომ ბრძოლაში მონაწილე ორივე მხარე (ჩვენს შემთხვევაში—პრომეთე და ზევსი) ერთ ღასკვნამდე მიდიოდა, საბოლოოდ ხელიხელჩაკიდებულნი მღშობდნენ.

III

პრომეთე როგორც განსაზიერება პროგრესულობისა, პრინციპულობისა და სიმედგრისა ყოველთვის იპყრობდა მოწინავე ადამიანების ყურადღებას. ჭერ კიდევ თავის სადოქტორო დისერტაციაში („განსხვავება დემოკრიტეს ნატურფილოსოფიასა და ეპიკურეს ნატურფილოსოფიას შორის“) კ. მარქსი წერდა: «პრომეთეს აღიარება—„ამკარად გეტყვი: მეჯავრებით ყველა ღმერთები“—არის ფილოსოფიის საკუთარი აღიარება, მისი საკუთარი წარმონათქვამი, მიმართული ყველა ზეციური და მიწიერი ღმერთების წინააღმდეგ, რომლებიც არ სცნობენ ადამიანის თვითშეგნებას უზენაეს ღვთაებად. მის გვერდით არავითარი ღვთაება არ უნდა იყოს. მაგრამ საბრალო მშიშარებს, რომელნიც ზეიმობენ ფილოსოფიის მდგომარეობის მოჩვენებითი გაუარესების გამო სახელმწიფოში, იგი იმასვე უმეორებს, რაც პრომეთემ უთხრა ღმერთების მსახურს, ჰერმესს:

„აწ პეშმარტალ, უყოყმანოდ, პირდაპირ გეტყვი: მე არ გავცვლიდი ჩემს წამებას შენს მონობაზე. უმჯობესია მონა ვიყო ამ კლდისა, ვიდრე მაინე, ერთგული ანგელოზი მამა ზევსისა“.

პრომეთე—ყველაზე კეთილშობილი წმინდანი და წამებულია ფილოსოფიურ კალენდარში». შემდეგაც მარქსი იშვე-

ლიებდა თავის ნაწერებში პრომეთეს, როგორც მებრძოლს
საკაცობრიო კულტურისათვის. „წმინდა ოჯახში“ იგი ამბობს:
„ნათელი ბინა, რასაც პრომეთე ესქილესთან უწოდებს
ერთ-ერთ უდიდეს საბოძვართაგანს, რომელთა საშუალებით
მან ველური ადამიანად გადააქცია, მუშებისთვის აღარ არსე-
ბობსო“.

ამგვარად, პრომეთე, წინაბერძნული მოსახლეობის შეუდ-
რეკელი მებრძოლი და მოწინავე კულტურის წარმომადგენე-
ლი, ადამიანმა მიიჩნია ზოგად-საკაცობრიო სახებად, კაცობ-
რიობის კულტურის მესვეურად.

ს. ყაუხჩიშვილი

მ ი ჯ ა ჭ ვ უ ლ ი
პ რ ი მ ე რ ე

მოქმედნი პირნი

- ძალა და ძალადობა — აღსრულებელი ზევის ნებისა, დემონები.
პეტრო — ღმერთი ცეცხლისა, მკვდელი.
პრომეთე — ხალხის მოსამბე, ტიტანი.
ქორო ოკეანეებისა — ოკეანეს ქალთა გუნდი.
ოკეანე — ტიტანი.
••• — არგოსელი მეფის, ინაქეს ქალი.
პერმესი — ზევისს მაცნე.

მოქმედება წარმოებს ზღვის პირას, მთაში. პეტროს-
ტოს, ძალას და ძალადობას შებოქილი პრომეთე
შემოჰყავთ.

პროლოგი

ძალა

პა, მივალწიეთ დედამიწის შორეულ საზღვარს,
სკვითთა ქვეყანას, უკაცრიელს და უღაბურსა.
პეფესტო, უნდა აღასრულო მამის ბრძანება:
მიდი, შეპყარი არაშადა, ბოროტმოქმედი
დაუმსხვრეველი ბორკილების რკინის საბმელით
და თვალშეუღვამ, ამ ციცაბო კლდეს მიაჯაჭვე.
შენი მშვენიება, წყარო ყოველ ოსტატობისა,
ცეცხლი გიზგიზა მოიპარა და მოკვდავთ უძღვნა.
მაგ ცოდვის გამო ღმერთებისგან დასასჯელია,
რათა ისწავლოს სიყვარული ზევსის ტახტისა
და სამუდამოდ დაივიწყოს კაცთმოყვარობა.

10

პეფესტო

შენ ძალაგ, და შენ ძალადობაგ, ნება ზევსისა
ასრულებული გაქვით სრულიად შეუფერხებლად,
მე ვით გავბედო, ნათესავი — ეგ ჩემი ღმერთი,
გრიგალებისგან დაუფარავ კლდეზე დავაბა?
და მაინც უნდა უნებურად გავბედო, რადგან
მამის ბრძანების გარდავლენა საშიში არის.

მართლისმოქმელ დედის—ბრძენ თემიდეს ძეგ
უბრძნესო,—

- 20 შენთვის, ჩემთვისაც უნებურად და სავალალოდ,
მძიმე სპილენძით უკაცრიელ ამ კლდეს მიგჭედავ,
სად ჭაცის სახეს ვერ იხილავ, ვერვის მოუსმენ.
შვისგან დამწვარი ტანი შავად დაგეხრუკება.
შეგზად მიიჩნევ, როს დაჰფარავს ღღის ელვარებას
ის გრილი ღამე, მოციმციმე, კრელკაბიანი.
დილით კი ისევ მზე გააშროშს განთიადის ცვარს.
ასე მარადეჟამს შეგაძრწუნებს ტანჯვა-წამება,
რადგანაც იგი, შენი მხსნელი, ჭერ არ შობილა.
თი, რა გერგო ჭილდოდ კაცთა სიყვარულისთვის!
არ შეუშინდი ღმერთთა რისხვას, და თვითონ ღმერთმა
- 30 მიხედე მოკვდავთ — ქომაგობდი განუზომელად.
ამიტომ დაღეჟ ამ დარაჯად უღაბურ კლდეთა,
მუხლმოუდრეკლად და უძილოდ სვეტადქცეული.
ხშირი ჩივილით და ამაო გოდებით ხმას ჰყოფ!
მაგრამ რას გარგებს — ზეესის გული უღმობელია,
სასტიკი არის მბრძანებელი ახალი მუდამ.

ძალა

ქმარა, ამაოდ რად წუწუნებ და აგვიანებ?
ღმერთთა მოძულე ღმერთი რისთვის არ გეჯავრება,
ვინაც მოკვდავებს ის საუნჯე შენი გადასცა?

შეფესტო

ნათესაური მე კავშირი მამთან მაშინებს.

ძალა

- 40 მე გეთანხმები, მაგრამ მამის ბრძანება დაჰგმო, —
შენ როგორ ფიქრობ, ეგ საშიში უფრო არ არის?

შეფესტო

შენ მუდამ ყბელი, გულქვა, მკაცრი და პირქუში ხარ.

ძალა

ცრემლები განა მალამოა? მას ვერ უშველის,
და ამიტომაც უსარგებლოდ ნუ ჯაიჩვები.

ჰეფესტო

ო, ვით შემზარდა ახლა იგი, ხელობა ჩემი!

ძალა

რატომ შეგზარდა? შენს ხელობას, მართალი რომ ვთქვა,
ტყუილ-უბრალოდ შენ ბრალსა სდებ, აწ კემმარიტად.

ჰეფესტო

ნეტავი ვისმე სხვას სცოდნოდა ჩემი ხელობა!

ძალა

50

ღმერთი ყოველი მძიმე შრომას ემორჩილება,
თავისუფალი იმ შრომისგან მხოლოდ ზევსია.

ჰეფესტო

ეს კარგად ვიცი, არ დაგიწყებ მის გამო დავას.

ძალა

მაშ, ნუ აყოვნებ, დაადევი ეს ბორკილები,
მამა მშობელმა შენ უსაქმოდ რომ არ გიხილოს.

ჰეფესტო

აჰა, სალტენი მის ხელთათვის, კარგად უცქირე.

ძალა

ჩაუგდე ახლა შიგ ხელები და ეს ძლიერი
დაჰკარი ურო, მთელის ძალით, კლდეს მიაჭედე.

ჰეფესტო

მოვრჩი, ჩემს შრომას უნაყოფოდ არ ჩაუვლია.

ძალა

კრდევ დაჰკარი. მოუჭირე მაგრად მარწუხი.
ეგ ოსტატია, — გზას მოსძებნოს უგზოობაშიც.

პეფესტო

60 ეს მკლავი მაგრა, საიმედოდ ჩაჰედლილია.

ძალა

ეგეც ჩასტედე, უმეცარმა ვინძლო შეიგნოს,
რომ ზევსი მასზე ბრძენი არის და შორსმჭვრეტელი.

პეფესტო

გარდა ამისა, არვის ძალუძს ჩემი ფაკიცხვა.

ძალა

ახლა ფოლადის წამახული შუბი მედიდურს
მკერდში ერთთავად დააძგერე და გაუყარე.

პეფესტო

ვაი, პრომეთე, შენი ტანჯვა უსაშველოა!

ძალა

არ გეშინია ზევსის მტრების წინაშე მოთქმის?
ფრთხილად, გოდება არ მოგიხდეს საკუთარ თავზე!

პეფესტო

ულვთო სანახავს შენ აქ ხედავ საკუთარ თვალით.

ძალა

70 ვხედავ: დადგენილ სასჯელს იღებს კუთვნილისამებრ.
ახლა ნეკნებზე შემოაქდე მას მარწუხები.

პეფესტო

აჟი ვაკეთებ მე ყველაფერს, ნულარ მაქვზებ!

ძალა

მე განა მართო წაგაქეზებ? გიბრძანებ კიდევ:
ჩაბრძანდი ქვევით, დაადევი ფეხზეც ხუნდები.

შეფესტო

ყველაფერს მოვრჩი, ჩემი შრომა არ იყო ძნელი.

ძალა

დასცხე ძლიერად, გაუხვრიტე ფეხის ხუნდები:
შენ აგებ მკაცრი მოსამართლის წინაშე პასუხს.

შეფესტო

შენი ხმა, სიტყვა, შენი სახის შესაფერია.

ძალა

80 იყავ გულწვილი, ზოლო ამ ჩემ ჯიუტ ხასიათს,
რისთვის სიმკაცრეს ნუ მიგინებ და ნუ დასცინი.

შეფესტო

შებოქილია ბორკილებით სულმთლად წავედეთ!

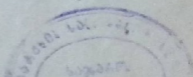
ძალა

(პრომეთეს)

მამ ითავებდე, იმ ხანმოკლე უსუსურთათვის
მოკპარე ზეცას საუნჯენი. მოვიდნენ კაცნი
და ახლა შენი ჭრთა ნაეი მათ ამოხაბონ.
მცდარად გიხმობენ შენ, პრომეთე, წინასწარმპყვრეტელს:
თვით საქიროებ ყოვლისმხილველ-წინასწარმპყვრეტელს,
რომ ჰპოვოს შენი თავდაღწევის საშუალება.

(შეფესტო, ძალა და ძალადობა მიდიან)

K80.451
151087

წმინდა ეთერთ! ო, ფრთამაღონო, მქროლავენო ქარნო,
ჩქარ მდინარეთა სათავენო, ზღვათა ურიცხვი

- 90 ტალღის ღიმილო სხივოსანო, შენ დედამიწავ,
ყოველისმხილველო მზისა დისკოვ,—ყველას მოგვისმობთ:
მიცქირეთ, ღმერთი ღმერთებისგან ვით ვეწამები!
ხედავდეთ, როგორ წამებაში აქ უნდა ვიდგე,
დავდნე მირიად საუკუნის განმავლობაში!
ამ ბორკილებით ეს შერცხვენა ჩემი ისურვა
ნეტარ ღმერთების მბრძანებელმა, ახლადშობილმა.
ვაი-მე, ვაი!

ამ დღევანდელ ტანჯვასა ვგლოვობ
და თან ზვალინდელ წამებასაც, ორთავეს ერთად.

- 100 მწვავე ტყვიელთა დასასრული როს ირიყრაყებს?
მაგრამ რას ვაშობ? რაც მეწერა — ადრეც ვიცოდი.
მოულოდნელად არა ჭირი არ შემეყრება.
უნდა გავუძლო ბედისწერის მოქნეულ უროს,
გადავიტანო მე ეს ხვედრი, რადგანაც ვიცი:
გარდუვალობის მბრძანებლობა უძლეველია.
მაინც ჩემს ხვედრზე მეძნელება დუმილი, გლოვაც.
მე ვიტანჯები ასე, რადგან კაცთ მივანიჭე
უხვი საუნჯე — ცეცხლი ძალად მოტაცებული
და შენახული ხმელ ლერწამის ლულა-ღეროში.

- 110 მან ხალხს ასწავლა ოსტატობა, ხერხი მრავალი
და დანახვა დიდზე დიდი გზა ცხოვრებისა.
აი, ამ ცოდვის საპასუხოდ მე ვეწამები
ავ ბორკილებით მიჯაჭვული თავლია ცის ქვეშ.

აჰ, ვაი, ვაი!

ეს რა ექოა, უხილავი, თანაც სურნელი!
ღვთის მოციქულთა თუ მოკვდავთა მესმის ძახილი?
აქ ამოდინ, ამ შავბნელ კლდეზე,
რომ დასტკბნენ ჩემი წამების ხილვით.
მაშ, შემომხედეთ ღმერთს მიჯაჭვულს და საბრძალოსა,

120 ზევსის მოძულეს, მტერს, მოსისხლეს ყველა იმ
 ღმერთის,

ვინც ქედმოხრილად და სამარცხვინოდ
 დიდ ზევსის სახლში მონურად დადის.

კაცთ სიყვარულის გამო ვისჯები.
 აჰა, კვლავ მესმის გაფრენილ სირთა
 ხმაური, სტვენა და გაბობილი
 მოქნეულ ფრთისგან შხუის ეთერი.
 მზარავს ყოველი, რაც ახლოვდება!

(ორქესტრაში ჩნდება ფრთიან ეტლში მჭდარი ქორო ფერიებისა,
 ოკეანიდებისა).

პაროდოსი

ქორო

ბტროფი 1

130 ნუ გეშინია! ამ კლდეს ვეწვიეთ,
 გაჯიბრებულნი მწყობრი ფრთებითა,
 ნორჩ ღღეთა შენთა ჩვენ შეგობაჩნი.
 ძლივსლა გავადნეთ ზვეწნა-მუდარით
 იმ ჩვენი მამა მშობელის გული.
 სწრაფმავალ ქარმა წარგვტაცა სმენა,
 და ჩამოგვესმა მღვიმეთა შინა
 ქალიბთა რკინის ექო და გრგვინვა.
 დავაგდეთ რიდი და ფეხშიშველნი
 გამოვეშურეთ ფრთიანი ეტლით.

პრომეთე

140 ვაი, ა-ვაი,
 ნაშობნო ტეთის შვილმრავალისა
 და დიად მამხს ოკეანესი,
 ფხიზელი რბენით გარს რომ უვლის მთელ დედამიწას,—
 ზედავთ: ვითა ვარ მიჯაჭვული რკინის ხუნდებით

კლდოვანი ქედის ქარაფების, ქვამვეტთა ზედა
 აქ ვდგევიარ ახლა
 სამარცხვინო სადარაჯოზე.

ქორო

ანტისტროფი 1

ვხედავ, პრომეთე, და სავსინელმა
 ნისლმა დაპბურა თვალები ჩემი, —
 ცრემლმა აღავსო ისინი უმალ.
 150 ვხედავ შავ კლდეზე
 სატკნობად გაკრულს,
 ადამანტურის ხუნდით შერცხვენილს.
 ახლა ოლიმპის მესაქე ისევ
 მეფობს ახალი, და ძველ კანონებს
 აწ ფეხქვეშ თელავს უხეშად ზევსი,
 და რაც დიდობდა, — იქცა არარად!

პრომეთე

ნეტავ ჩავეგდე დედამიწის ქვემოთ — ჰადესში,
 მკვდართა მასპინძლის უსინათლო, ყრუ ჯოჯოხეთში
 და იქ დაედო უნდო ჯალათს რკინის ზუნდები,
 რომ ღმერთს, ან ვისმე
 160 ჩემი ტანჯვით არ გაეზარა.
 ახლა კი ქართა მოხეტეთა სათამაშო ვარ,
 მტერთა საამოდ, გამართობად გაწამებულნი.

ქორო

სტროფი 2

ნეტა რომელი ქვაგული ღმერთი
 გაიხარებდა აქ შენს წინაშე?
 ვინ არა სტიჩის, გარდა ზევსისა,
 შენს აებედობას? ის ბრაზიანი
 და ის უწყალო, ცდილობს აღმოფხვრას
 უჩანის მოდგმის ბებერი თესლი.

170 არ მოისვენებს და არ დადგება,
ვიდრე ბოლომდე გულს არ იჭერებს,
ან არ წაპვლეჯენ ხერხიან ბრძოლით
ხელთაგან წყეულ ხელისუფლებას.

პრომეთე

180 თუმცაღა აქ ვარ ბორჯილებით დაკიდებული,
დასახიწრებულ-შერცხვენილი, — მას დაეჭირდები
და მაინც მე მთხოვს, ის მეუფე ნეტარ ღმერთების,
რომ მისი სკიპტრის და დიდების დამამხოხებელი
მე მას ახალი შეთქმულება შევატყობინო.
მაგრამ ხმატყბილი დაღადისით ჯაღოს ვერ შემყრის,
ვერ დამიმონებს, ვერ მომწუსხავს, ვერ დამიყოლებს,
ვერცა მუქარით შემაშინებს და გამომტეხავს,
სანამ არ ამყრის ავ ბორჯილებს
და არ ისურვებს, —
შეგინებისთვის რომ მომიზღოს სამაგიერო.

ქორე

ანტიტროფი 2

190 შენ ხარ, მამაცი და შენ სიმწარე,
ვიცი, ორბაგიც ვერ დაგაჩოქებს!
თავისუფალი, პირამტქმელი ხარ.
ელდის ისარი სულში მერტობა,
დიდად მაშინებს მე შენი ხვედრი:
ვაჰ, თუ ტანჯვის ზღვა ველარ გასცურო!
შეუვალია და უღმობელი
ავდიდა გული კრონოსის ძისა.

პრომეთე

ვიცი, ვით არის უღმობელი, რომ ზევსს ჰგონია, —
მისი კანონი თვითნებური და უგუნური
მართლა სიმართლეს და სამართალს ემსახურება.
მაგრამ ერთხელაც უამი დაჰკრავს და მაშინ იგი

გახდება მეტად გულკეთილი და მოალერსე,
 თავის უღმობებელ რისხვას დათმობს ბედით თელილი,
 იჩქარებს შეპყრას მეგობრული ჩემთან კავშირი,
 იჩქარებს, და მეც შესახვედრად გამოვალ მაშინ.

ვაისოლი პირველი

სცენა პირველი

ქორო

200 მარქვი ყოველი აშკარად, სრულად:
 რა ბრალს გდებს ზევსი, ან რისთვის გებრძვის?
 რად გტანჯავს, გრისხავს ასე უწყალოდ, —
 გვასწავე, თქმა თუ არ არის მწვავე.

პრომეთე

თქმა მწარე არის, უთქმელობაც — ტანჯვაა ჩემთვის.
 ერთიც, მეორეც ყოველის მხრივ უსიამოა.

ოდეს უკვდავთა შორის გაჩნდა უთანხმოება,
 ღმერთთა სასტაეცი, ბობოქარი, მძვინვარი ჯანყი,
 და განიზრახეს მათ კრონოსის ტახტის დამხობა,
 რათა ზედ ზევსი ასულიყო, ზოგს კი სწყუროდა,

210 არ შესაძლებოდა ზევსს იქ ჯდომა მეუფედ ღმერთთა, —
 მამინ ტიტანთა, ცის და მიწის შვილთათვის კიდევ
 კარგის მრჩეველი და შთამგონე მე ვიყავ სწორედ.
 მაგრამ ისინი ტყბილი სიტყვით ვერ დავარწმუნე,
 რადგან მზაკვრულ ხერხს უარყოფდნენ ქედმაღლურადა,
 აშკარა ბრძოლით აპირებდნენ გაბატონებას.

დღედაღეში კი — ერთი, მაგრამ სახელმწიფოალი:
 თემიდე, გვა, არა ერთგზის, მომავალ დღეთა
 წინასწარ ქვერტადა, მეტყველებდა და მასწავლიდა,
 რომ ქვეყნად არა მამაცობა და მარტო ღონე,

220 არამედ ხერხი იმკვიდრებსო ძალაუფლებას.
 მათ აღთქმა იგი გაუშვლავნე, მაგრამ განაგდეს,
 ყურად არ იღეს და სრულიად არ შეიწყნარეს.

- მაშინ უკეთეს, საიმედო გზად მივიჩნე: დედას, თემიდეს, დახმარებით და მასთან ერთად, ნებაყოფლობით, მე ახლა ზევსს მივშველებოდი. ჩემ რჩევას გამო მოხდა ის, რომ იმ ჯოჯოხეთის შავ-ღრმა ჯურღმულში დაიძარხა კრონოსის მოდგმა და ყველა მისი თანამგზავრნი. მაგრამ შველისთვის —
- 230 ღმერთთა მეუფემ უღმობელად იძია შური. განა ასეთი ავი სენი არ სჭირთ მტარვალებს: არ დაუჭერონ და არ ენდონ თავის მეგობარს! ხოლო თქვენ მკითხავთ: რა მიზეზის გამო მაწვალებს, რად მასახიჩრებს, მტანჯავს იგი? აშკარად გეტყვით: მალე, როს ტახტი დაიმკვიდრა მამისეული, მაშინვე ღმერთებს მიანიჭა ზევსმა პატივი და სამოძვარი მრავალგვარი განუყო ყველას, —
- 240 კაცნი ბუდშავნი დაივიწყა და კიდევ მეტიც: ახლა აღმოფხვრა განიზრახა მოკვდავთ მოდგმისა, რომ მის ადგილას დაენერგა სულ სხვა, ახალი, — და ჩემს გარეშე მათი შემწე არავინ იყო. მე კი ვავბეღე შემართება, რათა მოკვდავნი პადესში სრულად შთანქმისაგან გადამერჩინა. აი, მის გამო მდრეკას ისეთი ავი წამება, რომ მისი ხილვა — საზარია, განცდა — მეტადრე. კაცნი მოკვდავნი შეგნებულად მე შევიბრაღე, — ჩემი ტანჯვა კი ახლა არვის არ ენადლეება. ისე გამწირა უმოწყალოდ ღმერთთა ხელმწიფემ, რომ მას თვით არცხვენს ჩემი ტანჯვის სანახაობა.

ქორო

- 250 გული რკინისა, ანუ ქვისა უნდა ჰქონდეს მას, ვინც დღეს, პრომეთე, შენს ტანჯვაზე არ შეძრწუნდება. მე კი მერჩია, არ მენახა წამება შენი, გნახე და ვტირი, მწუხარებით გულდათუთქული.

პრომეთე

დღეს ჩემი ხილვა, ალბათ, მტერსაც დაენანება.

ქორო

იქნებ მეტი რამ ჩაიღინე, ვიდრე მითხარი?

პრომეთე

ჰო, განვარიდე კაცნი ბედის წინასწარჰყურეტას.

ქორო

ნეტავ რა წამლით უმკურნალე შენ იმათ სენსა?

პრომეთე

მის ნაცვლად გულში ჩაეუნერგე ბრმა იმედები.

ქორო

ეს მოკვდავთათვის დიდი განძი, საჩუქარია.

პრომეთე

და კიდევ მეტი: მე მოკვდავებს ცეცხლი მივეცი.

ქორო

260 ნუთუ გიზგიზა იმ ცეცხლს ჰფლობენ ეფემერები?

პრომეთე

ის მრავალ ხერხს და ოსტატობას მათ შეასწავლის.

ქორო

შენ ამ მიზეზის გამო ასე გაწვალეღბს ზევსი?

პრომეთე

მტანჯავს, მაწვალეღბს, მასაზიჩრებს ბოროტი ხელით.

ქორო

ამ შენს წამებას, სამარცხვინოს, არა აქვს ბოლო?

პრომეთე

თუ არ ისურვებს ზევსი, ისე ფიქრიც მეტია.

ქორო

ვით არ ისურვებს? იმედს არ სჭვრეტ? სცან, რომ
შესცოდე?
ამას რომ გკითხავ, ჩემთვის დიდად უსიამოა,
შენთვისაც ტანჯვა არის, მაგრამ ვანებოთ თავი:
სჯობს გამოსძებნო გზა სახსნელი ავბედისაგან.

პრომეთე

- 270 სანამდე კირში არ ჩაუდგამს ვისამე ფეხი,
მას უბედურის დარიგება ადვილად უჩანს.
ხოლო გეტყვი თქვენ: ეს წინასწარ ყველა ვიცოდი,
და შეგნებულად, ჩემის ნებით ხალხს დავეხმარე.
არა უარყოფ, არ ვუფრთხოდი მის გამო სასჯელს.
თუმცაღა ასეთ დიდ წამებას არ მოველოდი:
ამა უდაბურ, უკაცრიელ და ვერან კლდეთა
გულფიცს ლოდებზე დაკიდებას, მარადეამ დაშლას.
კმარა, იყურეთ, აქ ჩემ გამო აწ ნულარ გოდებთ.
ეახლეთ მიწას, მალზედ მალე სცანით ყოველი, —
- 280 მომავალ დღეთა ჩემთა ბოლო და დასასრული.
კარგად მისმინეთ, მომისმინეთ. თქვენც ჩემთან ერთად
ცოტა ეწამეთ. მაწანწალა, ავბედი განა
ერთისგან მუდამ მეორესთან არ მიდის სტუმრად?!

ქორო

- პრომეთე, ჩემი ნებისამებრ, შენს დაძახილზე
მსუბუქი ფეხით ამ ეტლიდან გადაფრინდები.
დავტოვებ ეთერს და სწრაფმავალ სირთა ბილიცებს,
წმინდა, ცისფერ გზებს.
ფრიალოკლდიან დედამიწას თავს დაგტრიალებ.
მინდა ვისმინო, ბავით-ბოლომდე,
290 მე შენი ტანჯვის გამო აშბავი.

(ჩნდება ფრთიან პერანზე მკდარი მოზუცი ოკეანე)

ოკეანე

მე გრძელ საზღვართა გზები გავლიე
და ასე მოველ შენთან, პრომეთე,
ჩემის ნებითა, უაღვიროდა,
ჩქარაფრთიან მერნის გამოქროლებით...
მენდე, მალონებს შენი ავბედი.
ჯერ ერთი, ჩემი თვისტომი ხარ
და ამის გარდა, —

300 ქვეყნად ვინ არის, შენი ბედი ჩემებრ სტანჯავდეს?
წრფელი რომ არის შემოთქმული, თვითონ გაიგებ.
მძაგს თვალთმაქცური და ცბიერი სიტყვა საოცრად.
მარკვი: მე როგორ დაგეხმარო,
და აღიარე,
რომ არ გყავს ქვეყნად მეგობარი და ნათესავი,
ოკეანეზე უფრო ძლიერ რომ გიერთგულოს.

პრომეთე

310 ოჰო, მათცებს შენც მოდიხარ, რათა უყურო
აქ ჩემს წამებას? დიდად მიკვირს: როგორ გაბედე
შენი სახელის მოზიარე ზღვის, ოკეანის,
და პირველქმნილი მღვიმეების კლდეთა დაგდება?
რომ რკინის-დედის ქვეყანაში მოსულიყავი!
ჩემი ავბედი, შემზარავი, შენცა გაშფოთებს?
შეხედე წარმტაც თვალისეირს: ზევსის მოკეთეს,
ვინაც ღმერთს ტახტი მოუპოვა და ხელმწიფობა, —
აჲ იგივე ზევსი როგორ ღუპავს და ასახიჩრებს.

ოკეანე

ვხედავ, პრომეთე! უკეთილეს რჩევით მოგმართავ,
თუმცა ხარ თვითონ მრავალფერი შენ ზერხიანი,
ზნე შეიცვალე, გონზედ მოდი და თავი იცან!
განა ახალი არ მზრძანებლობს ღმერთებს ბატონი?

შენ კი ჯიუტობ, ტყიურ სიტყვას ისვრი, იძახი,
 და თუმცა მალლა, ტახტსა ზედა, შორსა ზის ზევსი, —
 320 იქაც მიწვდება და იცოდე, მაშინ წარსული
 ტანჯვა და ჭირი თამაშობად მოგეჩვენება.
 დააგდე ბრაზი, გულისწყრომა, შე უბედურო,
 ეძებე, ჰპოვო გზა-საშველი ავბედისაგან.

იქნებ დრომოქმულ თქმად ჩასთვალო შენ ჩემი ბჭობა,
 მაგრამ, პრომეთე, ქედმაღალი სიტყვის შედეგი
 თვითონ გაქვს ახლა შეგნებული შენ ჩემზედ უფრო.
 მაინც არ დაცხრი, არ დამშვიდდი, და ამის ნაცვლად,
 ცდილობ ავ ხიფათს დამამატო ისევ ხიფათი.
 გახსოვდეს ჩემი ნაუბარი, დამიჯერებდე,

330 რომ შუბლით კედელს ვერ გაარღვევ და ვერ შეჰმუსრავე.
 ხედავდე: მეფობს უბატონო, მკაცრი ხელმწიფე.
 მე წავალ მასთან, შევეცდები, იქნების შევძლო
 და გამოვიხსნა ამ უწყალო წამებისაგან.

შენ კი იყურე, დაიმოკლე როგორმე ენა.
 ხარ ყოვლისმცოდნე, ბრძენზედ ბრძენი და, რად არ იცი,
 რომ ამაო თქმას და ურჩ სიტყვას მოსდევს სასჯელი?

პრომეთე

შშურს შენი, რადგან დაუსჯელად დაიარები,
 ჩემთა ზრახვათა და საქმეთა თანაზიარო.

340 მაგრამ ნუ ზრუნავ და ამაოდ ნუ გაირჩები:
 ნუ გჯერა ზევსი დაარწმუნო ოდესმე შენა.
 დახე, მაგვარ გზით, არ შეგემთხვეს თვითვე ხიფათი.

ოკანე

შენ უკეთ იცი დარიგება მოყვასის, ვიდრე
 საკუთარ თავის. სიტყვა შენი დაღადებს ამას.
 მაგრამ ნუ მიჭერ, ნუ მაკავებ, ვაცი და მჯერა,
 მჯერა, მარტქებს შენს თავს ზევსი და მოისურვებს
 ამიერიდან შენს გამოხსნას წამებისაგან.

პრომეთე

გაქებ ამისთვის, შენს ქებაში ვიქნები მარად,
 რადგანაც შენი მონღომება ძლიერ დიდია.

მაგრამ ამაოდ გაირჩები, უქმად იშრომებ

350 და განუსჯელად, თუ კი შრომას მართლა აპირებ.
 აწ განზე დადექ, შენთვის იყავ წყნარად და მშვიდად—
 მე ვიტანჯები, მართალია, მაგრამ არა მსურს,
 რომ ამის გამო სხვაც ეწამოს, საღარდებელად
 ჩემი ღვიძლი ძმის — ატლანტისა ბედიც მეყოფა.
 შორს, დასავლეთის საზღვრებზე დგას და მის ღონიერ
 მხრებს ებჯინება ცის და მიწის ბოძის სიმძიმე,
 არა მსუბუქი და იოლად სატარებელი.

გულს მიკლავს კიდევ, კილიკიის მღვიმეთა შინა
 მცხოვრები გმირი, მომთაბარე, მიწით ნაშობი —

360 ტიფონი დევი — ის ურჩხული ასთავიანი,
 ვინც ყველა ღმერთებს გადაუდგა და აუშხედრდა.
 უღრქიალებდნენ ზარდამცემი ხმა-სტვენით ყბები
 და ცეცხლს აფრქვევდა გულშემზარავ თვალთაგან
 შმაგად.

ძალით უნდოდა, რომ დაემხო ღმერთი მტარვალის,
 მაგრამ მარადეამ ძილ-ფხიზელმა ზევსის ისრებმა,
 ცეცხლმოდებულმა მეხმა დასცა და მყის განგმირა
 და მან დაატხრო იგი კვეხნა-ქადილის გამო.
 ელვა ეძგერა, მეხმა დასწვა, გაანადგურა,
 სულმთლად წაართვა მას ძალ-ღონე უკანასკნელი.

370 ვიწრო სრუტესთან გაიშალა უმწეო ტანა.
 წევს და აწვება მკერდზე ეტნის ფუძე და ფესვი,
 იქ კი, მწვერვალზე ზის ჰეფესტო, და გამუდმებით,
 ვარვარა რკინას სქედს და ჰკვერავს. მაგრამ დრო მოვა —
 მთის წიაღიდან ავარდება ცეცხლის ღვართქაფი
 და ველურ ყბებით მიადგება და სულ გადახრავს
 მწველ სიცილიის ნაყოფიერ და ფართო ყანებს.
 თუმც ზევსმა ცითგან მეხის ისრით დაანახშირა,
 ტიფონი მაინც ხვატით გამდნარ ბრაზის სიმზავს
 და ცეცხლისმქმენი ავ გრიგალის ცოფს ზომანთხევს.

380 მაგრამ რად გინდა, რომ გასწავლი, უვიცი არ ხარ,
 და ვით გერჩიოს, საკუთარ თავს ისე უშველე.

მე კი დავრცდი, ბედისწერას ბოლომდე შევსვამ,
სანამ გულიდან ზევსი რისხვას არ ამოიღებს. 7

ოკეანე

ნუთუ პრომეთე, შენ არ იცი და არ გსმენია,
რომ გონივრული სიტყვა არის ბრაზის მკურნალი!

პრომეთე

ჰო, თუ ჩვენ დროზე დავაამებთ გულის ბმო-მუწუქს,
მამინ სიმსივნეს დაჩირქებულს არ ვაპიზებთ.

ოკეანე

ჩემ მონღომების და ფანზრახვის აღსრულებაში
შენ რა ცუდს ზედავ, რად არ მოგწონს, გამაგებინე!

პრომეთე

390 უქმი შრომაა, განუსჯელი გულკეთილობა.

ოკეანე

მომეცი ნება, ე მაგ სენით მეც დავსწეულდე,
რადგან ბრძენს შეენის, რომ ხანდახან ბრიყვად ჩათვა-
ლონ.

პრომეთე

ჩემად ჩათვლიან, მეშინია, იმ შეცდომასაც.

ოკეანე

მამ, შენ ნამდვილად, ე მაგ სიტყვით, მე შინ მისტუმრებ?

პრომეთე

ჩემზე ტირილით რომ არ გერგოს შენ მისი მტრობა.

ოკეანე

ვინც უზენაეს, ახალ ტახტზე ახლა დამკვიდრდა?

პრომეთე

ღიახ, ნურასდროს შეამფოთებ იმის გულს შენა.

ოკეანე

გაკვეთილია შენი ქირი ჩემთვის, პრომეთე!

პრომეთე

წადი, იზრუნე შეინახო ეგ შენი ჭკუა.

ოკეანე

- 400 მე უსიტყვოდაც გზას ვადგივარ, ჩემი ოთხფეხა მფრინავი ფრთებით ჰყვეთს ეთერის ცისფერ ბილიკებს. მას უხარია, რათა ისევ მოჰყაროს მუხლი და მოისვენოს თვის მშობლიურ ბოსლის ბაგაზე.

სტასიმი პირველი

ქორო

სტროფი 1

- დაეტირი მე შენს უბედურ ხვედრსა, ცრემლთა დენითა, ხედავ, პრომეთე! კვლავ მელვრებიან ცრემლთ ნაკადულნი, ჩამოდენილნი ნაღვლიან წყაროდ ამ ნაზ თვალთაგან ნოტიო დაწვზე. ზევსი თვის სამწყსოს ძალით ამაგრებს და გულზეიადი, წინათ ღვიძლ დამერთებს, აწ შუბით მიხავს და იმორჩილებს.
- 410

ანტისტროფი 1

ტირის და გოდებს ეგ დედამიწა!
დასტირის ყველა
გარდასულ ეამის შენს ძველ დიდებას,
შენს ძმებს — ტიტანებს, პათივის ღირსთა...
დასტირის ყველა, ყველა ვინც ცხოვრობს.
აზიის ახლო თქმულ საძოვრებზე.
სტირიან ერთად, ძლიერ გულსაკვავ
ამ შენს წამებას ყველა მოკვდავნი.

420 | კოლხიდის მკვიდრნი: ყმაწვილნი ქალნი,
 ომში მამაცნი და უშიშარნი,
 დედამიწისა შორსა მხარეში,
 მეოტიის ტბის ბრავა-კბოდებთან
 მომთაბარენი სკვითთა ურდონი.

ანტისტროფი 2

მზე და მშვენება არიას ქვეყნის, —
 მკვიდრნი, მცხოვრებნი კავკასიონთან, —
 მტრისა ლაშქარნი, ტყეებზე აჯარულ,
 წამახულ შუბთა ზათქით და ზარით.

სტროფი 3

430 მე მხოლოდ ერთ ღმერთს ვცნობდი, ფოლადის
 ხუნდით შერცხვენილს — ატლანტს ტიტანსა,
 მაგრამ უბადლო და ძალოსანი
 ის ღონიერი, ძლიერი ქედით
 ახლაც ცის ბოძის ზიდავს სიმძიმეს.

ანტისტროფი 3

რბის და ღრიალებს ზღვის მოტალღება.
 გოდებს ჰაღესის უფსკრული შავი.
 ქუხს და გუგუნებს მიწის ჭურღმული.
 შენს მწარე ტკივილს კვნესით სტირიან
 წმიდად-მავალნი მდინარეთ წყალნი.

ეპოსოდი მეორე

პრომეთე

440 ნუ ფიქრობთ ვდუმდე ქედმაღლობის, ზვაობის გამო.
 არა, მე დარდი გულს მიდაღავს, როდესაც ვხედავ
 ჩემს თავს ამგვარად შეგინებულს და შერცხვენილსა.
 განა მე ახალ იმ ყველა ღმერთს არ მივანიჭე

განძი, დიდება და პატივი შესაწირავი?
 რაც იცით, მასზე არას გეტყვით, ხოლო უსმინეთ
 მოკვდავთა მძიმე ხვედრის გამო ახლა ნათბარს:
 ისინი იყვნენ ჩვილებივით უტყვი, უგონო,
 და მე ჩავუდგი ჩაუქრობი აზრი, გონება.
 ამას რომ ვამბობ, არა ვყვედრი, არამედ მინდა

450 ჩემი წყალობის და სიკეთის არსი გაიგოთ.
 კაცნი მხედველნი, — უსინათლოდ მაინც რჩებოდნენ,
 ისმენდნენ, მაგრამ არ ესმოდათ და მიათრევდნენ
 რაღაც ნისლიან, ძილისმაგვარ დღეთა გრძელ ჭაპანს.
 მათ არ იცოდნენ ხურობა, ხის თლა, გარანდვა,
 არც აფურცავან ნათელმზიან სახლის აგება.
 ვითარცა თარსი ჭიანჭველნი, ცხოვრობდნენ ისე
 მიწის ჭურღმულის იმ უმზეო, ღრმა მღვიმეებში.
 მაშინ ვერ სცნობდნენ გლახმოკვდავნი ზამთრის ნიშანთა,
 ვარდის ფურცლობის ქაშს მოწვეულ გაზაფხულისა;

460 ვერც მსხმოიარე ზაფხულის ქაშს, ქაშს მწიფობისა,
 ასე ყველაფერს უყურებდნენ უგონოდ კაცნი,
 და მე ვუჩვენე ცის მნათობთა ჩასვლა, ამოსვლა.
 ვასწავლე თანაც ყველა სიბრძნის სათავე — წიგნი,
 რიცხვთ ანგარიში და შთავენერგე შთაგონებულნი
 მესხიერება — ეგ მუზათა დედა-მშობელი.
 მევე დავადგი შლეგ პირუტყვეებს ქედზე უღელი
 და დავუმონე გუთნის ჭაპანს, საპალნეს, ჯურტანს.
 შევეუშუბუქე მით კაცს მძიმე შრომა და ჭაფია,
 ეტლში შევაბი სადავეთა მორჩილნი ცხენნი,

470 ფუფუნებისთვის მდიდართაგან შეყვარებულნი.
 და განა მე არ მოვიგონე სელის ფრთიანი,
 ეგ აფრიანი მარბენალი ზღვაზე ზომალდი?
 აღმოუჩინე იმ საბრალო მოკვდავთ ყოველი:
 ხერხი, ხელობა, ოსტატობა. მე კი არ ვიცი,
 ამ ხიფათისგან გასაქცევი საშუალება.

ქორო

ტანჯვა-წამებამ, სამარცხენო უბედურებამ

შენ წინანდელი ჰქვა მოგტაცა, სასო მიგხადა,
 ვით იმ ცუდ ექიმს სენ-შეყრილსა, რომ ვერ ახერხებს
 ჰპოვოს თავისთვის სამკურნალო რამე წამალი.

პრომეთე

- 480 კიდევ მისმინე: გაცდები უთუოდ ძლიერ,
 თუ რა ხელობა, ოსტატობა გამოვიგონე.
 აი მთავარი: სენ-შეყრილი ვინმე თუ იყო,
 როდი იცოდა მისაღები და წასაცხები
 მარგი წამალი სამკურნალო და ქლექდებოდა.
 მე შევასწავლე სამკურნალო ბალახთა წვეენის
 მალამო-წამლის შეზავების უცნობი წესი,
 რათა კაცთაგან მით განმეგდო სენი ყოველი.
 მე შემოვიღე ღვთაებრივი წინასწართქმისა
 ზერზი, შეცნობა და მისნურთა სიზმართა ახანა —
- 490 თუ რაა მათში ქეშმარიტი და მოჭორილი.
 და გვააცხადე გზის ნიშანთა სიმბოლოები.
 მე დავანახე და ვასწავლე მრუდებრქყალიან
 სირთა გაფრენის მეოხებით კაცს მკითხაობა,
 მათი აღათი, ზასიათი, შური და მტრობა.
 სირთა სმა-ქამა, დადგენილი თავშეყრა, ბჭობა,
 თუ რომელია სასიკეთო და უკეთური —
 გუნდ-გუნდად ფრენა, მტერ-მოყვრობა და სიყვარული.
 ღმერთებისათვის სანუკვარი, მეტად საამო
 ღვიძლი და ტყირაბი, ის ფერადი, ფორაჯიანი,
- 500 ქონით მოცული, გაბოხილი ბარკალი, ბეჭი.
 შევწვი თვალთაგან მე უხილავ გიზგიზა ცეცხლზე
 და ხელსახები მით გაუხადე აღის ნიშანი,
 ის მოკვდავთათვის წინათ უცხო ხელობა ძნელი.
 ეს ანე არის და ეინ იტყვის, რომ მოუპოვა
 მიწის წიაღში დამარხული რკინა, სპილენძი,
 ოქრო და ვერცხლი კაცს ჩემამდე ნეტავი ვინმემ?
 ამას ის იტყვის, ურცხვად კვებნა ვისაც სჩვევია.
 მოკლედ, თუ გინდა, რომ გაიგო სიმართლე, გატყვი:
 აქვს ხელოვნება ყოველგვარი ხალხს პრომეთესაგან.

- 510 შენ მოკვდავთათვის ნუ ხარ ეგრე უზომოდ შემწე,
 არამედ მოდი, რამ ილონე ხიფათში მყოფმა,
 მე კი მგონია, რომ მოიხსნი შავბელით ხუნდებს,
 ძალ-ღონით ისევ ზევსს უთუოდ გაუტოლდები.

პრომეთე

ჯერ უზენაეს ბედისწერაა ეგ არ დაუთქვამს.
 თუმც ათასგვარი ავი ჭირით ვარ დაჩოქილი, —
 მაინც ამ ხუნდებს გავექცევი და თავს დავაღწევ.
 თუმც ხერხს და ღონეს ბედისწერა დიდადა ჩრდილავს...

ქორო

ნეტავ მესაჭედ ვინ ბრძანდება ბედისწერისა?

პრომეთე

სამი მოირა, სოვნის სულნი — ერინიები.

ქორო

- 520 და ზევსი განა მათზედ უფრო უძლური არის?

პრომეთე

რაც უწერია, იმას ისიც ვერ გაექცევა.

ქორო

რა უწერია? ზევსი მარად არ იხელმწიფებს?

პრომეთე

მაგ შეკითხვებით ფესვებამდე ნუ მეტანები!

ქორო

შენ რაღაც დიდი საიდუმლო გაქვს შენახული.

პრომეთე

სხვა რამ იუბნეთ, აწ ისა სჯობს, მისი თქმის ეამი
ჯერ არ დამდგარა. საიდუმლო ღრმად შენახული
და დაფარული უნდა მქონდეს, მაშინ წამებას
და სამარცხენო ამ ბორკილებს გადაევრჩები.

სტასიმი ქორო

ქორო

სტროფი 1

530 არა წარხოცოს გონება ჩემი,
ზევსო, აწ შენმა მოქიშვე ძალამ,
გარნა მახსოვდეს: ღვთაებრივი, შესაწირავი
კერძი-ბეჭები დაკლულ ხართა მოგართვა ღმერთსა,
მშობელი მამის — ოკეანის ცისფერ ზღვის პირას
და არ ვუბნობდე დეე, უქმადა,
არამედ მარად ვაცხოვლებდე ამ ჩემს აღთქმასა.

ანტისტროფი 1

540 ნეტარებაა ამ ცხოვრებითა ქაპანსა სწევდე
და მწველ, გაბედულ იმედებითა,
მზიურის ღებნით გულს აღივსებდე.
მაგრამ ვკანკალებ, ოდეს გიყურებ,
ათას ქირისგან გაშმაგებულსა!
შენ კი არ გიპყრობს შიში ზევსისა
და მოკვდავთ ეტრფი ქარბად, პრომეთე!

სტროფი 2

მაშ დამიჯერე, აწ მეგობარო:
ის უბედურნი — ეფებურნი ვერ შეგიფარვენ.

რას გიშველიან უმადურნი შენი მადლისა?
 ნუთუ ვერ ხედავ
 მათ უსასოო, ძილისმაგვარ, მკვდარ უძლურებას,
 რითაც გამხდარა ბორკილებით ფეხებშეკრული
 ის უსინათლო, ყრუ და მუნჯი მოდგმა კაცისა!
 550 ვერა, ვერასდროს აწ მოკვდავნი ვერ დაანგრევენ
 მეუფე ზევსის ჰარმონიულ და მწყობრ ქვეყანას.

ანტისტროფი 2

მე ასე გეტყვი, ოდეს ჩაფწვდები
 ამ შენს დამლუბველ ავ ხვედრს, პრომეთე!
 განა ასეთი სიმღერა ჟღერდა,
 როს დედა-ჰბანდა სურნელით სასძლოს,
 ოდეს ქორწილით მოჰკალ წყურვილი,
 და ორთავ თქვენი მამის მზითვებით
 560 შინ წაიყვანე ჰესიონა — ცოლი მორჩილი,
 შენი საარეცლის თანაზიარი?!

ფანსოდნი მენაგე

(გემორბის შეშლილი იო. შებლზე ძროხის რქები ასხია)

იო

ეს რა მხარეა? რა ხალხია? ვინ იყურება,
 კლდეს მიჯაჭვეული ქართა პირისპირ?
 რა ცოდვისათვის იღებს ამ სააჭელს?
 მიწის რა საზღვარს მივაღეკ ახლა,
 მე უბედური, მოხეტიალე?
 ა-ვაი, ე, ე,
 ისევ შებენს, მსუსხავს ავი კრაზანა,
 და მეღეუნება მიწია შეილოს — მწყემსი არგოსის
 ათასთვალება, საზარელი იგი ამრდილი.
 570 აჰა, ვერაგი, მომნუსხავი თვალი დამადგა
 აღარ ისვენებს შავ მიწაში დაფლული მკვდარი

და ჯურღმულიდან ამოსული, იგი უწყალოდ
ნადირობს ჩემზე და მედეგება
ზღვას ქვიშიანი ნაბირებით, როგორც მწვეარი.
ძილისპირული, საამური პანგის მომგვრელი
კვლავ გალობს კალმის სალამური სანთლით შეკრული-
ო, სად მოვედი გზაბნეული,
შეჩვენებული, მოხეტიალე?

- 580 რისთვის მარგუნე ტანჯვა ამგვარი,
რა ცოდვის გამო, კრონოსის ძეო?
ე, ე, მითხარი: რისთვის მაწვალე,
კრაზანით შემკრთალ და შეშლილ ასულს?
სჯობს ცეცხლით დამწვა, მიწაში დამფლა,
ან ზღვათა მხეცებს მიმცე საჭმელად.
ნუთუ არ გესმის,
მეფე-ბატონო,
ჩემი ვედრება, მუდარა ჩემი?
დამაქვნი ქვეყნად შმაგ ხეტიალმა.
არ ვიცი როდის

- 590 დასრულდება წამება ჩემი.
ისმინე ოხვრა ძროხისრქიან ქალწული ქალის.

პრომეთე

კრაზანა-ნაკბენ ინაქეს ქალს ვით არ ვუსმინო,
ვინც სიყვარულით ზევსს გაუთბო, გაუღბო გული
და ჰერასაგან სიძულვილით შეჩვენებული,
აწ იძულებით გრძელ რბენაში იგი ვარჯიშობს.

იო

როგორ გათვე ჩემი მამის სახელი შენა?
მითხარ გულმოკლულს, უბედურსა, თვით უბედურო,
ვინა ხარ შენა? ო, ვინა ხარ, ასე სისწორით,
აქ ჭეშმარიტად რომ მომესალმე?

- 600 შენ ღვთისმიერი ახსენე სენი,
მე რომ ტანს მიჰქნობს, მკერდს მიშანთავს, ქვეყნად
მატარებს.

მ. მ.

უგუნური როკვა-ხტომით, მშიერ-მწყურვალი,
გავრბოდი შლეგი, შერცხვენილი ჰერას რისხვისგან.
ვინ იყო ჩემებრ დათრუხვილი, შეჩვენებული?
ვინ უბედური დასაჯა ამრიგად, როგორც
მე ვიტანჯები? თი. თი. ე!

610 მაგრამ მაცნობე ნათლად ყოველი,
თქვი, რა წამება მომელის კიდევ?
რა წამალია ჩემ სენის მარგი?
დაასახელე, თუ იცი იგი,
მითხარ, მასწავლე, მიპასუხე მოხეტე ქალწულს!

პრომეთე

გეტყვი შენ ნათლად ყოველივეს, რაც გასურს იცოდე,
არა იგავით, არამედ სწორ, უბრალო სიტყვით,
მეგობართ შორის ვით ამბობენ პირამთქმელები:
კაცთათვის ცეცხლის მომტანს ხედავ შენ პრომეთესა.

იო

ო, მოწყალეო მოამაგვე, მოყვდავთ უფალო,
რად ეწამები, თქვი, უწყალოდ ასე, პრომეთე?

პრომეთე

ეს არის ახლა დავტიროდი მე ჩემს წამებას.

იო

620 მე ჩემს სანიკარ რამ საშველზე არ გვედარები.

პრომეთე

რას მთხოვ, მითხარი, მე ყველაფერს აშკარად გატყვი.

იო

ვისი ბრძანებით ხარ ამ კლდეზე შენ მიჯაჭვული?

პრომეთე

თანახმად ჩვესის ბრძანებისა, პეფესტოს ხელით.

იო

რა ცოდვისა და ბრალისათვის იღებ ამ სასჯელს?

პრომეთე

საკმარისია, რაც გაცნობე მხოლოდ ის შენთვის.

იო

კიდევ მითხარი, მე უბედურს, როდის დადგება ჩემი საშინელ ხეტიალის საზღვრისა ეამი?

პრომეთე

უმჯობესია არ იცოდე, ვინემ იცოდე.

იო

ნუ დამიმაღავ მოსალოდნელ უბედურებას.

პრომეთე

630 არ მეშურებია ახლა შენთვის ეგ საჩუქარი.

იო

მეშ, რად არ ზრუნავ და ზემამღლა მას არ იძახა?

პრომეთე

შზადა ვარ, მაგრამ ვშიშობ სული არ შეგიშვოთო.

om

უმჯობესია არ იზრუნო ჩემს საამებლად.

პრომეთე

რადგან გწყურია, უნდა გითხრა, კარგად ისმინე.

ქორო

არა, სიამის ჩემი ჯერი მეც დამიტოვე;
ჯერ ჩვენ გვაწყობს თვითონ ამან თვის სენის გამო
ამბავი თვისი სევდიანი, გადასდომილი
და მერმე კიდევ. დანარჩენი შენ შეაგონე.

პრომეთე

640

შენ გმართებს, om, შეიწყნარო ეს მათი თხოვნა;
ესენი შენი შამის ღვიძლი დეზი არიან,
და იქ ტყბილია დატირება საკუთარ ბედის,
სადაც სურს მსმენელს თანაგრძნობის ცრემლი
დაღვაროს.

om

არ შემიძლია ამ თხოვნაზე გითხრათ უარი;
მე ნათელ სიტყვით მოგახსენებთ, რაც ვსურთ ისმინოთ,
თუმცა მაშფოთებს ნაამბობი ღვთის ქარიშხალზე,
რამაც დამსეტყვა, მაქცია გონჯად,
და სულ წაშალა სახიერი მშვენება ჩემი.
მარად ვიღოდნენ ჩემს ქალწულურ საძინებელში
ღამის სიზმრები და ტყბილ სიტყვებს ჩამაგონებდნენ:

- 650 „ო, ბედნიერო, დიდ-ასულო, შენ ასე დიდხანს
 რისთვის ქალწულობ, როს შეგეძლო ბედობლის პოვნა
 და ქორწინება ღვთაებრივი, უზენაესი?
 ანთებულია ნატვრის ძრით შენდამი ზევსი
 და სიყვარულით შეერთება სწყურია შენთან.
 ო, ბავშვო ჩემო, ნუ უარყოფ ზევსის სარეცელს,
 არამედ წადი ლერნის ფართოდ გაშლილ მდებლოზე,
 სად შამეული ჯოგი, ფარა და ფარეხია, —
 რომ ზევსის თვალი სიყვარულის წყურვილით დაცხრეს“.
 ასეთ სიზმრებით ყოველ დამე ვიტანჯებოდი
- 660 მე უბედური, სანამ მამას მთლად არ ვუამბე
 მაცდუნებელი იგი ჩემი ღამის სიზმრები,
 და მან გაგზავნა მკითხავები სამისნოებში,
 პითოს, დოდონეს, რომ გაეგო რა ხეწნა-ლოცვით
 უნდა მოეგო ზევსის გული. მაგრამ მოჰქონდათ
 გამოუცნობი, ბუნდოვანი წინასწართქმანი.
 ბოლოს მიიღო იქ პასუხი ზუსტი ინაქემი,
 იგი აშკარად უბრძანებდა, განვეგდე მამას
 მშობელ სახლიდან, სამშობლოდან და მეწამწალა
 კილით-კიდემდე, განაპირა მიწის საზღვრამდე,
- 670 არადა, — ზევსი აღმოდებულ მებს დაატეხდა
 და აღმოფხვრიდა მთელ მის მოდგმას ძირბუდიანად.
 მან დაიჯერა ზამოლონის წინასწართქმული
 და გამაძევა, დამიკეტა სახლის კარები.
 მაგრამ უგულოდ, უნებურად, ჩადგანაც ზევსმა
 მძლე რკინის ნებით ეს მოსთხოვა, ჩაადენინა.
 და მყის მშვენება და გონება ჩემი დავკარგე:
 მე რქიანი ვარ, როგორც ხედაეთ და პირწამბულ
 კრაზანისაგან დაჩხვლეთილი, გახელებული
 წინ გავეშურე ხტომით კერქნის ამო მდინარის
- 680 და ლერნის ტყბილი წყაროსაკენ, არ მშორდებოდა
 ამწყემსი არგოსი, მიწის შვილი, უცხრობი ბრაზით,
 მითვალთვალებდა ათას თვალთ, მდევდა კვალდაკვალ.
 მოელოდნენად, მყის სიკვდილმა განგმირა იგი

და განმამორა. დაცხენილი მაინც კრაზანით
 მე ღმერთის შოლტი მარბენინებს კიდი-კიდეშდე.
 შენ მოსმინე ყველაფერი. ძალა თუ შეგწევს,
 ახლა მაცნობე დანარჩენი, ნუ შემობრალებ
 და ტყბილი სიტყვით ნუ იცრუებ, რადგან სიცრუე
 და მოჭორილი სიტყვა დიდად სამარცხვინოა.

შეტირილი

(ორენოს)

ქორო

690 ო, ეა, ეა, კმარა, დაიცა!
 მე არ ვიცოდი, რომ უცხო სიტყვა
 სმენას ამრთვად შემომფოთებდა.
 ო, რა ვიცოდი, შენი შერცხვენა,
 ჭირი საზარი, ორღესულ შუბით,
 ამრთვად ჩემ სულს თუ განგმირავდა?
 ო, ბედისწერავ! ო, ბედისწერავ!
 ვცახცახებ, ოო,
 ოდეს ვიბილე მე შენი ზვედრი!

პრომეთე

700 აღრე დაიწყე შეშფოთება, შიში, გოდება,
 ცოტა დაიცა და გაიგებ კიდეც დანარჩენს.

ქორო

მაშ თქვი: ტანჯულებს სიამოვნებთ, ოდეს ამცნობენ
 მომავალ ჭირთა გამო სიტყვას შეუღარველად.

პრომეთე

მე შეეპარულე ის პირველი სურვილი თქვენნი.
 ჯერ თქვენ გწყუროდათ თვით ამისგან გესმინათ სრულად
 ამბავი მწველი, მისი მწარე წამების გამო,

ახლა ისმინეთ დანარჩენი. მას თუ რა ჭირი
უნდა გადახდეს ჰერსაგან თავსდატეხილი.
შენ კი, ინაქეს ნაშიერო, სიტყვები ჩემი
ღრმად აღიბეჭდე გულში, რათა იცოდე შენა

710

მაგ ხეტიალის დასასრული. ჭერ შენ აქედან
შხის აღმოსავალს მიაშურებ უხნავ ყანებით
და ასე მიხვალ მომთაბარე ხალხთან — სკვითებთან,
დაწულ ფორნებში რომ ცხოვრობენ და მიილტვიან
ახალ და ახალ საძოვრებზე ჩქარის ბორბლებით,
შორს გამტყორცნელი მშვილდ-ისრებით შეჭურვილები.
ახლოს ნუ მიხვალ. წადი, სადაც თავდება ხმელი
და კლდოვან ნაპირს ეჯახება ტალღა მგმინავი.
მარცხნივ მხარეა ჭკინისმწროთბელ ქალიბებისა, —
უფროთხოდე მათაც, არ არიან სტუმართმოყვარე.

720

არამედ ავი. უხეში და უკარბელი.
მიხვალ მდინარე ჰიუბრისტე—„მჩაგვრელთან“.

შეჭფერს

723

ჩას ეგ სახელი, ფონს ნუ ეძებ, გაუვალია.
ბოლოს მიაღწევ მათათა მეფეს—მთას კავკასიონს,
მის მწვერვალთან დიდმრისხანე მოპქუხს მდინარე.
უნდა ქედები გადალახო ვარსკვლავთ მეზობლად
და შუადღისას გზად იარო, სანამ შეხვდები
ამაზონელებს — მამაკაცთა მოძულე ლაშქარს, —
თემისკირეში, თერმოდონტის ახლო ცხოვრობენ,
სადაც შავ ზღვაში საღმიდესი, მარჩხიბის ყბებით,

730

გემს ემუქრება, მენავეთა დედინაცვალი.
მიგასწავლიან გზას ისინი ხალისით შენა.
მიხვალ ტბის ვიწრო კარიბჭესთან კიმერიისა,
უნდა უშიშრად მეოტიის გასცურო სარუტე
და ხალხს დარჩება ამ გადასვლის დიდება მარად,
და შეარქმევენ მას შენს გამო „ბოსფორს“ — (ბროზის
ფონს).

ევროპის ველებს იქ დაადგებ და ფეხს დაადგამ
აზიის ხმელეთს. მაგრამ სცანით, არ არის განა

ღმერთთა ბეუფე უნდობელი ყველა ქმნილთ მიმართ!
 ზევსმა, ამ მოკვდავ ქალთან შეყრილ-შეერთებულმა,
 ახლა არგუნა ხეტიალი მასვე ამგვარი.
 შენ საქორწინოდ მწარე ნეფე შეგზვდა, ასულო!
 ის, რაც ისმინე, სათავეა მხოლოდ შენ კირთა.

740

ი რ

ვაი-მე, ვაი, ვაი-მე, ე, ე!

პ რ ო მ ე თ ე

შენ დაიგმინე, დაიკვნესე, ეს შენ იკივლე?!
 მაშინ რასა იქ, როს დანარჩენს გაიგებ შენა?

ქ ო რ ო

ნუთუ მოელის სხვა კიდევ რამ მას სატანჯველი?

პ რ ო მ ე თ ე

უბედურების და ტანჯვის ზღვა უბობოქრესი.

ი რ

რისთვის ვიცოცხლო? განა არ სჯობს, აი, ახლავე,
 რომ გადავეშვა თავდაყირა ფრიადო კლდიდან,
 მიწას განვერთხო. საუკუნოდ მოვრჩე წამებას!
 უმჯობესია ერთხელავე სიკვდილი სრულად,
 ვიდრე დღემუდამ დანელება, ტანჯვა, წამება.

750

პ რ ო მ ე თ ე

ვერ გაუძლებდი, ჩემი ტანჯვა გეტვირთა შენა,
 მე ხომ სიკვდილი ბედისაგან არ მიწერია.
 იგი კი შეება იქნებოდა წამებისაგან.

აწ კი არა აქვს დასასრული ამ ჩემს სატანჯველს,
სანამდე ზევსი არ დაჰქარგავს ძალაუფლებას.

იო

განა ოდესმე დაემხობა მეფობა ზევსის?

პრომეთე

გაიხარებდი ალბათ მაშინ, აგრე რომ მოხდეს!

იო

760 დიხაც! ყველა ეს წამება მკირს ზევსისაგან.

პრომეთე

მაშინ იცოდე: რომ ეს ასე მოხდება მართლაც.

იო

როგორ? წამება თვით ზევსისგან განა არა გვკირს?

პრომეთე

მაგრამ წამებით ისწავლება ქეშმარიტება.

იო

ვინ გამოსტაცებს მას ხელთაგან ტირანულ სკიპტრას?

პრომეთე

თვითონ თავის თავს, უმეცარი განზრახვის გამო.

ო მ

როგორ მოხდება, რა ნიშნით, გამაგებინე!

პ რ ო მ ე თ ე

ის ქალს შეირთავს და მის გამო იგი ინანებს.

ო მ

ღმერთის სისხლისა, თუ მოკვდავის? ნათლად მაუწყებ.

პ რ ო მ ე თ ე

მე შეკითხები. რაც გითხარი, საკმარისია.

ო მ

770 მაშ, მას ნამდვილად ჩამოაგდებს ტახტიდან ცოლი?

პ რ ო მ ე თ ე

რადგან ზეესისგან ის შეილსა შობს, მამაზე ძლიერს.

ო მ

ნუთუ მაგ ბედის აცილება თვითონ არ შალუძს?

პ რ ო მ ე თ ე

არა, სანამდე ამ ბორკილებს არ გავშქცევთ.

ო მ

ზეესის გარეშე ზუნდებისგან ვინ გამოგისხნის?

პ რ ო მ ე თ ე

ის შეგების სხივი შენს მოდგმიდან მომეველინება.

ი ო

რა სთქვი, შენ ჩემი შვილი გიხსნის წამებისაგან?

პ რ ო მ ე თ ე

ჰო, ის მესამე, ათი მოდგმის მუხლისა შემდეგ.

ი ო

გაუგებარი არის ჩემთვის ეგ წინასწართქმა.

პ რ ო მ ე თ ე

მეტს ნურას მკითხავ შენი კმუნეა-ნადეელის გამო.

ი ო

780 შენ რაც ღამბიორდი, გევედრები, მას ნუ მომტაცებ!

პ რ ო მ ე თ ე

ორთაგან ერთი შემიძლია მხოლოდ მოგიძღვნა.

ი ო

რომელი, მითხარ და ავირჩევ, გამაგებინე.

პ რ ო მ ე თ ე

რომელი გითხრა? დანარჩენი ტანჯვანი შენნი,
თუ ის გაცნობო, აჲ აშკარად, შე ვინ დამიხსნის?

დაგვდე პატივი მეც და მასაც, მომაკვლევინე
ცნობის წყურვილი, გვედრები უამბე მაგას,
რით დასრულდება ხეტიალი, მაგის წანწალი,
მე კი მითხარი: — ვინ იქნება ის შენი მხსნელი?

პრომეთე

- 790 უკეთუ თქვენ გსურთ, თანახმა ვარ, არ გაგაწბილებთ
და გეტყვით სრულად, რის გაგებაც ასე გწყურიათ.
პირველ შენ გეტყვი, იო, მარად მოხეტიალე,
ღრმად აღიბეჭდე დახსომების ფიცარზე იგი.
ოდეს გასცურავ ხმელთაშუა მავალ ზღვის წყალსა,
შენ მიაშურებ აღმოდებულ მზის აღმოსავალს.
ჩამოიტოვებ მოგრიალე იმ მორევს უკან
და მიადგები გორგონელთა კისთენის ველებს:
იქ ცხოვრობს სამი ბერი ქალი, ფორკის ასულნი,
სახით გელისა, ამოტვიფრულ ერთი თვალ-კბილით.
მათ მზის, არც ღამით მთვარის შუქი არ შეხებიათ.
- 800 იქვე მათ ახლოს და მეზობლად ცხოვრობენ კიდევ
ის სამნი დანი, გორგონები ფრთაგამოსხმულნი,
თმაში გველები კავებივით რომ აქეთ ჩაწული.
ვინც მათ იხილავს, ის მაშინვე სულს განუტევებს.
ვამბობ მე ამას, რომ გაფრთხილდე, ასულო, კარგად!
ახლა უყურე სხვა შემწარავ თვალისსეირსაც:
ერიდე ზევსის უყეფარ და განაბულ ძაღლებს,
მოკაუჭებულ-ნიკარტიან იმის ფსკუნჯებს,
და არიმასპთა იმ ცალთვალა ცენოსან ლაშქარს,
მცხოვრებთ პლუტონის ოქროდმავალ მდინარის პირას.
- 810 განშორდი მათაც. მერმე მიხვალ შორეულ მხარეს,
მზიურ წყაროსთან მობინადრე შავტუბა ხალხთან.
მიხვალ იქ, სადაც მდინარეა ეთიოპია.
მოჰყევი აღმა მის ნაპირებს წყალგარდნილამდე,
სად ეცემიან ბიბლოსის მთით ბებერ ნილოსის

ანკარა წყალნი, ტკბილსასმელნი. ამ გზით მიალწევ
ძველი ნილოსის სათავესთან სამკუთხედ მიწას.

იქ არის, იო, შენთვის და შენ შვილთათვის თქმული,
შორეულ დაბის დაფუძნება და სამყოფელი.

- 820 თუ სიტყვა ჩემი ძნელ-საცნოა, გაუგებარი, —
კვლავ გამომკითხე და ყოველი ნათლად გაიგე.
მე მოცლილი ვარ ახლა უფრო, ვიდრე თვითონ მსურს.

ქორო

თუკი რამე გაქვს აწ სათქმელი, ამისი მწარე
ხეტიალისა და წანწალის შესახებ შენა,
თქვი, გაგვიცხადე, და თუ სიტყვა შენი დასრულდა,
გვაუწყე იგი, რაც შეგვპირდი, სრულად ყოველი.

პრომეთე

- 830 თვისი მგზავრობის მას მიზანი გაგონილი აქვს.
რადგან იცოდეს, რომ ამოდ არა მისმენდა,
მე დავუმატებ, რაც კი წინათ მას განუცდია
და ჩემ სიტყვათა მით სიმართლეს დავადასტურებ.
ამ ნაამბობში ბევრ შემთხვევას აწ გამოვტოვებ,
მის ხეტიალის დასასრულის გამო გაუწყებთ.
მოლოსის მხარეს როს მოხვედი დოდონეს ქედზე,
წინასწართქმათა სად კერაა თესპროტე-ზევისის,
იქ საარაგო, მოსაუბრე შენ ყველა მუხა
გესალმებოდა უფარველად დიდმშვენიერსა,
რომ გახდებოდი დიდებული ცოლი ზევსისა.
მგონი გეამა ამ ამბავის შენ მოგონება?!
მაგრამ სიშმაგით მოშხამული კვლავ გაეშურე
ზღვისპირა გზებით მშობელ რეას ფართო სრუტისკენ.
- 840 აქედან ისევ უკან ვასწი ქარიშხლურ რბენით,
და აწ იცოდე შენ ნამდვილად, რომ იმ ზღვის სრუტეს
იონიურსა შეარქმევენ კაცნი მოკვდავნი,
რომ ჰქონდეთ ხსოვნა სამუდამოდ შენი მგზავრობის.

აი საბუთი, რომ გონება ჩემი მეტს ხედავს,
ვიდრე ყველასთვის რაც ამჟამად უფარველია.
დანარჩენზე კი თქვენ და ამას ერთად გიაზრობთ
და კვლავ შემოთქმულ ჩემ სიტყვათა ნაკვალევს გავდევ-
არის ქალაქი, დედამიწის მიღმა — კანობი,
ნილოსის ახლოს, შესართავთან, მის მონატანთან.

850

იქ ზევსი ისევ დაგიბრუნებს გონებას შენა,
ის ხელს საამუროს და უშიშარს შეგახებს მხოლოდ,
და შეარქმევენ ღვთისგან შობილ იმ შავკანიან
შენსა შვილს ეპაფს. ის დაიწყებს ფართოდ-მდინარე
ნილოსის ტალღით მორწყულ მიწის დამუშავებას.
ხუთი თაობა რომ გაივლოს, დაბრუნდებიან
ორმოცდაათნი ღვდათ-თესლნი ისევ არგოსში,
ბიძაშვილებთან ქორწინების შიშით დევნილნი.
გათანგულები ვნების ცეცხლით ვაქეაცი ქალებს,
როგორც ქორები მტრედებს, ისე გაენთებიან,
ის უკანონო ქორწინება რომ ინადიროს.

860

მაგრამ ღმერთი მათ არ დააცლის და არ გააძღობს.
პელაზგეს მიწა ჩაიბარებს ქალებს მიერ,
უძილო ღამით, დახოცილთა გატრუნულ გვამებს.
ქალები კაცებს მყის დაჰკლავენ ორღესულ დანით,
აბანავებენ სისხლში დანას. ასე იძიოს
ჩემს მტრებზე შური კიბრიდამაც. მხოლოდ ერთ
სასძლოს

ნდომა შეიპყრობს და ვერ ასწევს მასზე დანასა,
ვისთანაც სძინავს. გულს დაუცხრობს მას შებრალება.
უნებო, მხდალი რომ შეარქვან, ამას აიარჩევს,
ოლონდ არ გახდეს კაცისმკვლელი. დაიბადება
არგოსში მისგან სახელგანთქმულ მეფეთა მოდგმა.
ეს წვრილად რომ ეთქვა, სიტყვა ჩემი გამიგრობდებოდა.
აღმოცენდება იმ თესლისგან ის მონაგარი,
მძლავრი, ძალები, მშვილდოსანი სახელგანთქმული
და სწორედ იგი გამოიხსნის ამ წამებისგან.
შემატყობინა ეს წინასწარ მე ძველმა ღვდამ,
ღვდამ თემიღე-ტიტანიღემ. როგორ მოხდება

870

ეს ყოველივე, რომ გიამბო, ბევრ დროს დაიჭერს
და სარგებელსაც ამის გამო მაინც ვერ ჰპოვებ.

ი ი

880 ელელი, ელელი!
ისევ მახურებს და კრაზანა ნესტრით და ისრით
მსუსხავს უცეცხლოდ.
გულო კვლავ ტოკავს შიშისგან მკერდში.
ვითრი და ვცახცახებ და სიშმაგე მართმევს გონებას.
მირბის, მიფრინავს ყველაფერი ამღვრეულ თვალწინ.
ცოფი, სიშმაგე ციბრუტივით ბორბლებ მამრუნებს,
ენა მებმება,
მერღვევა სიტყვა და იძირება
გიჟური ბოდვის ტალღა-მორევში.
(იო გარბის)

სტასიმი შესაშვი

ქორო

სტროფი 1

890 ის ბრძენი იყო, ვინც პირველად იმ აზრს დაადგო
და აღიარა ზალზში იგავი:
მისთხოვდი სწორფერს, არა შენზედ წარჩინებულსა.
ლარიბო, შენის ხელის ჯაფით ქვეყნად ვინც ცხოვრობ,—
გვარიშვილობით მკვებხარა კაცს ნუ მისთხოვდები.
ნუ იქორწინებ შენ მის დამჩაგვრელ
ფუფუნებაზე და სიმდიდრეზე.

ანტისტროფი 1

ო, მოიჩეხო,
სამში ვერც ერთი

900 მიხილავთ ზევსის წიაღის ქალად,
 ცოლად მიწითგან ცათა შინა ამალღებულსა.
 ვთრთი, ასე რომ გჭვრეტ უმანკო ასულს,
 იო, ჰერასგან ნაზად-დაბნედილს
 და ძნელის გზებით მოხეტიალეს.

სტროფი 2

არ მეშინია თანასწორთან შეუღლებიანა.
 არ აჯობებდა, ღმერთთა ტრფიალი
 გარდუვალ თვალით რომ არ მიცქერდეს?
 საპყრობილეთა: უბრძოლველად ბრძოლა-ჭიდილი!
 მე არ ვუწყობდი, ვით მიმეგნო გზა ცხოვრებისა
 და გაეჭეოდი, ზევსო, მე შენს ღვთაებრივ თესლსა.

პ რ ო მ ე თ ე

910 თუმც არის ზევსი გულზვიადი, იგი დაცხრება,
 რადგანაც ცდილობს დაქორწინდეს იგი იმ ქალზე,
 რომელიც თვითონ შეეცდება, უხილავ ძალით,
 ის ჩამოაგდოს მტარველური ტახტიდან. მაშინ
 მამა კრონოსის კრულვა სრულად აუსრულდება,
 რითაც ძველ ტახტის დამხობისას იმუჭრებოდა,
 და ვით გაეჭეცეს ამა ხიფათს, უბედურებას, —
 იგი არც ერთ ღმერთს, ჭეშმარიტად, არ გაეგება,
 ხოლო მე ვიცი; ეგ ყოველი როგორ მოხდება.
 მაშ, მედიდურად იჯდეს ცათა მეხის მპყრობელი,
 920 ცეცხლის მთესავი, საიმედო ეპყრას ისარი, —
 ზევსს იგი მაინც ვერ უშველის, ის დაემხოა
 აუტანელი, უსახელო, უნდო დაცემით.
 ის თვით ამზადებს შობისათვის ახლა იმ დევგმირს,
 იმ დაუძლეველ, შიშის მომგვრელ ურჩხულს ტიტანსა.
 ის ცეცხლს იპოვის მოგიზგიზეს, ეღვაზე ნათელს,
 ზეციურ მეხზე უფრო ძლიერს და მოგრიალეს,
 ზღვის და ხმელეთის შემარყვეველ, კირთმთესველ
 ავერთხსა,

პოსეიდონის იგი სამკაპს გააცამტვერებს.
 დამარცხებული, ჭირშეყრილი ზევსი გაიგებს,
 930 რომ ბატონობა სხვა არის და სხვაა მონობა.

ქორო

რაცა გსურს მოხდეს, სწორედ მასვე უქალი ზევსსა

პრომეთე

რაც უნდა მოხდეს და რაცა მსურს, მე იმას ვამბობ.

ქორო

ზევსის ბატონი თუ იქნება ნეტავი ვინმე?

პრომეთე

ამაზე უფრო მიმიე უღელს ატარებს იგი.

ქორო

არ გეშინია, მაგ სიტყვათა წარმოთქმის შენა?

პრომეთე

რა შემაშინებს? მე სიკვდილი არ მიწერილა.

ქორო

მაგრამ ის შესძლებს უმწარესი შეგყაროს ტანჯვა.

პრომეთე

ღეე, შემყაროს, მე ყველაფერს მოველი მისგან.

ვინც ადრასტეას აღიარებს, იგი ბრძენია.

პრომეთე

- 940 მაშ თაყვანი ეც, მოეფერე ავ უფალს მარად,
 მე კი არაფრად არა მიდიხს ის შენი ზევსი.
 დეე, გერისხავდეს და იმეფოს კიდევ ხანმოკლედ, —
 არა სურთ ღმერთებს მას დიდის ხნით უხარონ ქედი.
 მაგრამ მე ვხედავ ზევსის მაცნეს — იმ მალემსრობოსა,
 ღმერთი-ტირანის ახალ მსახურს, იგი სრულიად
 უცხო და ახალ მახარობლად მოეჩქარება.

(მემოდის ზერმესი)

ზერმესი

- შენ გეუბნები, შენ, სოფისტო და თავხედებზე
 უფრო თავხედო, ვინც შესცოდე ღმერთთა წინაშე
 და გააღმერთე წუთის შეილნი, შენ, ცეცხლის ქურდო!
 950 მამა გიბრძანებს აუხსნა მას ქორწილის გამო
 რასაც ყბედობდი, რომ ის თითქო მის ტახტს დაამხოვს.
 თქვი კვლავ ყოველი უიგავოდ, ნათლად ახსენი
 და მეორეჯერ აქ, პრომეთე, ნულარ მომიყვან.
 ხომ ზედავ,
 შენ ზევსს იმგვარ სიტყვით გულს ვერ გაუღნობ.

პრომეთე

- ეგ სახეიმო, ქედმაღლობით აღსავსე სიტყვა,
 ღმერთების მონას, ღმერთის მსახურს შეეფერება!
 ახალ სამეფოს აწ ახალნი მეფენი ფიქრობთ.
 მარად იცხოვრებთ ტყბილ განცხრომით ციხე-კოშკებში,
 960 მაგრამ ხომ ვნახე დამხობილი ორი მტარვალი?

ახლა მესამე იქ მტარვალ ზის და მბრძანებლობს.
 მალე ვიხილავ სამარცხვინო მის დაღუპვასაც.
 იქნებ იფიქრო, ახალ ღმერთებს შიშით ვინებდებ?
 არა, არავის და არაფრის არ მეშინია.
 შენ კი იჩქარე იმ გზას გააყვე, რომლითაც მოხველ,
 რადგანაც პასუხს შეკითხვაზე შენ ვერ მიიღებ.

პერმესი

მავრამ ამგვარი ქედმაღლური საქციელისთვის
 ხარ ჩავარდნილი ამ უძირო ტანჯვის უფსკრულში.

პრომეთე

970 აწ ქვეშაბრტად, უყოყმანოდ, პირდაპირ გეტყვი:
 მე არ გავცვლიდი ჩემს წამებთან შენს მონობაზე.

პერმესი

უმჯობესია მონა იყო, მაშ, ამ კლდის, ვიდრე
 მაცნე, ერთგული ანგელოზი მამა ზევსისა?

პრომეთე

შემგინებელთა შეგინება მართებულა.

პერმესი

მგონი ნეტარობ, ასეთ დღეში რომ იმყოფები!

პრომეთე

ენეტარობ, ასეთ განცხრომაში მტრები მენახოს,
 მათ შორის მე მას, პირველ რიგში, შენთვის ვირჩევდი.

ჰერმესი

განა მე ამ შენს წამებაში დამნაშავე ვარ?

პრომეთე

აშკარად გეტყვი: მეჯავრებით ყველა ღმერთები,
რადგანაც კეთილ განზრახვისთვის ავი შემყარეთ.

ჰერმესი

480 მერწმუნე, გიჟთა ავი სენი შეგყრია შენცა.

პრომეთე

ღიახაც, თუკი სენი არის მტერთ სიძულვილი.

ჰერმესი

ძალა რომ გქონდეს, იქნებოდი აუტანელი.

პრომეთე

ვაგლაზ!

ჰერმესი

ვაგლაზო? ზეესს ეგ სიტყვა არ უსწავლია!

პრომეთე

ჟამი პებერი შეასწავლის მასაც ყველაფერს.

ჰერმესი

შენ კი ამდენ ხანს კუჟა მაინც ვერ გისწავლია.

პრომეთე

მართალი არის, რადგან შენთან ახლა ვსაუბრობ!

ჰერმესი

არ ეტყვი მამას, რაიცა სურს გაიგოს შენგან?

პრომეთე

მადლობა ხომ არ შევეუთვალო ჩემს შემბრალებელს?

ჰერმესი

990 მგონი ერთობი და შექცევი ისე, ვით ბაღსა!

პრომეთე

ღიას, ბაღი ხარ, უგუნურზე უფრო უგონო.
თუ ფიქრობ ჩემგან შეკითხვებით გაიგო რამე!
არ არის ტანჯვა და წამება, ზერზი ისეთი,
რითაც მე ზევსმა მათბულოს რამ მათქმევინოს.
სანამ არ ამხსნის სამარცხვინო მე ამ ბორკილებს.
დეე, მან თავზე დამატეხოს გიზგიზა ალი,
თეთრი ფრთიანი თოვლის ბუქი და მესთა გარგვინვით
შესძრას ეგ მიწა და სრულიად ააცირაოს.—
მე იგი მაინც ვერ მომღუნაეს, აროდეს ვეტყვი,
1000 თუ ვისი ხელით დაემხოდა მეფობა მისი.

ჰერმესი

ხედავდე ახლა, ჭიუტობა განა გიშველოს?

პრომეთე

დიდი ხანია, ყოველივე რაც განვისაზრე.

პერმესი

ყბედო, რადა ხარ უგუნური, მოდი, ეცადე
ტანჯვით ისწავლო და მით გახდე სწორგონიერი.

პრომეთე

ამაო ხვეწნით და სიტყვებით მამეზრებ თავსა.
მე, ვით ზღვის ტალღებს, შენ ვერაფერს ვერ ჩამაგონებ-
ნუ ფიქრობ, თითქოს მე წინაშე ზევსისა შიშით
გავხდე მორჩილი. შევევედრო ჩემთვის საძულველ
მტარვალს, დიაცებრ ხელაპყრობით, რათა ამყაროს
1010 ბორკილ-ბუნდები. ეს არასდროს არ მოხერხდება.

პერმესი

ჩანს სულ ამოდ ასე დიდხანს გელაპარაკე.
მაგვარ გულს ხვეწნით სანთელსავეით მე ვერ გავადნობ-
ახლად გახედნილ კვიცის მსგავსად დემევე ლაგამსა,
გინდა სადავე გადაიგდო თავიდან ძალად,
მაგრამ ამოდ, უძლურია შენი ცდა. შრომა,
რადგან ვინც არის უგუნური, კერპობა მისი
დიდად არაფერს თავისთავად არ წარმოადგენს.
განსაჯე, ამ ჩემს შენ თუ სიტყვებს არ დაუჭერე, —
როგორი შმაგი ის გრიგალი და დელვა ზღვათა
1020 დაგატყდეს თავზე გარდუვალი. პირველ ყოვლისა,
კლდეს წვეერწამახულს მამა მეხის ცეცხლით დაკბუგავს,
სალია ხელეზით მოგეხვევა და გულში ჩაყრულ
შენ ტანს, დაღეწილს, შორს ჩაიტანს და იქ დამარხავს.
მერმე კი დიდი ღრო და ქამის გარდასვლის შემდეგ,
დღის სინათლეზე კვლავ ამოხვალ და ზევსის ძალლი,
ძალლი ფრთიანი, სისხლისმსმელი, არწივიც მისი —
ავი სტუმარი. იმ ნადიშზე უპატიეები,
შენი სხეულის უხე ნათლეთებს ჭიჯგანას დაუწყებს
და დღენიადაგ ღვიძლს გამოგქამს. შავად გამოხრულს.

1030 ნუ ფიქრობ, ტანჯვა ეს ოდესმე დასრულდეს. სანამ
 შენი შემცვლელი ის სხვა ღმერთი არ მოვლინდება
 და არ ისურვებს შენს მაგივრად იმ უსინათლო,
 შავბნელ ჰადესის,
 ჯოჯოხეთის ჭურღმულში ჩასვლას.
 და აწ იფიქრე: ეს როდია ტყუილი კვებნა,
 არამედ ღმერთის განაჩენი მტკიცე, ურყევი.
 თქმა ტყუილისა ზევსის ბაგეს არა სჩვევია:
 თქმულს აღასრულებს, და განსაჯე, იქნებ ოდესმე
 ამ ქედმაღლობას ამჯობინო კჳათმყოფლობა.

ქორი

1040 მგონი, ჰერმესი სწორად ამბობს და მართებულად.
 იგი გიბრძანებს ქედმაღლობა დააგდო შენა
 და სძებნო სიბრძნე მართებულა და გონივრული.
 სამარცხვინოა ბრძენისათვის ცდუნებით კვებნა.

პრომეთე

რაც მან ამჟამად მე მაცნობა და გამიცხადა,
 უცხო როდია, ყოველივე ადრე ვიცოდი.
 მტერი მტრებისგან რომ იღებდეს ტანჯვა-წამებას,—
 განა ეგ არის სამარცხვინო, მოულოდნელი?!
 დეე, დამმეხოს დაკლავნილმა ორწვეტა ცეცხლმა.
 დეე, გაირღვეს ეს ეთერი მუხთა გრიალით
 და მოვარდნილ ქარიშხალის ავი სიშმაგით.
 ხოლო გრიგალმა შეარყიოს საძირკვლებამდე
 ეგ დედამიწა და მოჰკლიჯოს თავის საფუძველს,
 ზღვათა ტალღებიც გადმოიქცეს და შეუერთდეს
 ცის მნათობების გზათა სავალს ავი ღრიალით,
 ბოლოს ჩააგდოს ტანი ჩემი შავ ჯოჯოხეთში,
 თავბრუდამსხმელი, უნებური, შმაგი ტრიალით, —
 მაინც არ ძალუძს ზევსს სრულებით ჩემი გაქრობა.

პერმესი

მაგრამ ასეთი უმეცარი სიტყვა და განსჯა,
 გონდაკარგულთა არის მხოლოდ შესაფერისი.
 1060 თუმცაღა ჩემთვის ეგ საესებით გააფებია:
 განა არა ჰგავს ეს გოქს თავის ფანდიღებაში,
 რომელსაც ბრაზი აწ არაფერს არ ათმობინებს?
 თქვენ კი, ვინც მაგის თანაუგრძნობთ უბედობასა,
 ეხლავ მოშორდით, მოსწყდით თქვენ ამ ადგილ-
 სასაყვადელს,
 თუ არ გსურთ მების ღელმობელი გრგვინვა-გრიალით
 ჭკუის დაკარგვა, გალენჩება და გამტერება.

ქორო

მომეცი მე შენ სხვა ნუგეში, მარქვი სხვა რამე, —
 და მას შევისმენ: ხოლო იგი სიტყვა უბირო
 შენ აქ წარმოთქვი, ქეშმარიტად, მიუღებელი.
 1070 როგორ? მიბრძანებ შენ ლაჩრობა აწ ჩავიდინო?
 არა, ვეწამო მზად ვარ მასთან, თუ საჰიროა.
 ღრმად საძღვლევი იყვენენ ჩემთვის მოღალატენი;
 და მანკი იგი
 მწამს, ყველა მანკზე უფრო დიდი სიმახინჯეა.

პერმესი

დე, ასე იყო, მაგრამ მიინც გაფრთხილებთ ახლა:
 ბედს ნუ ემდურით, ავ ბიფათის ხელით ხელქმნილნი,
 ნურც იმას იტყვით, თითქოს ზევსმა ჩაგაფდოთ თქვენა
 მოულოდნელად განსაცდელში.
 1080 არა, თქვენ იგი
 თვით მოისურვეთ. თქვენ იცოდით და ამიტომაც,
 არა უეცრად და მალულად გამოეხვევიით
 შეუვალ ბადის იმ შავბედით სივალაღში,
 არამედ თქვენვე უგნურობის, სირვეგენის გამო.

(პერმესი მიღის)

პრომეთე

აჰა, ნამდვილად, არა სიტყვით, ირყევა მიწა!
ღრიალებს მეხის ექო, გრუხუნნი,
და ანათებენ მოგიზგიზე,
ცეცხლმოდებული,
დამბრმავებელი გრეხილები ცაში ელვათა!

1090

გრეგალინი ქვიშას ციბრუტივით ატრიალებენ,
და რბენა-ცეკვით წამოსულნი ყოველის მხრიდან, —
ქმენენ ქარები და ერთმანეთს ეჯახებიან.
შეერთებულა მთლად ცა და მიწა...
აჲა! დაძრული ეს გრიგალი, შიშისმომგვრელი,
თავს დამატება ზევსმა აშკარად.
ო, წმიდა დედავ! ო, ეთერო, ყველგან ყოველთვის
სინათლის მღვნო საამურადა, —
მომხედე, როგორ უსამართლოდ აქ ვეწამები!

(ელვა და ქუხილია. მიწა პირს იხსნის, განიბობა და პრომეთეს შიგ ჩაიტანს)

შენიშვნები

12. „ძალა“ და „ძალადობა“—დემონები. აქ ისინი წარმოდგენილი არიან ერთი არსების სახით (იღბათ იმიტომ, რომ მათი როლი ერთ მსახიობს უნდა შეესრულებინა; მეორე მსახიობი პეფესტოს როლს ასრულებდა) „ძალა“ მოსულია ზევსის დავალების შესასრულებლად: პეფესტოს დაფაქვების პრიმეთე.

18. აქედან პეფესტოს სიტყვები მიემართება პრომეთეს. თვითონ პრომეთე სცენაზე არ არის; რადგან ორივე მსახიობი (ესკილეს ხომ მხოლოდ ორი მსახიობი შეუძლია ამ დროს) უკვე დაკავებულია (ერთი ასრულებს პეფესტოს როლს, ხოლო მეორე—ძალა-ძალადობისას), პრომეთეს მაგიერ კლდეზე ტყინაა. ხოლო როდესაც 87 ტეპის შემდეგ პეფესტო და ძალა-ძალადობა ვადაინ, ერთ-ერთი მსახიობი, ამოფარებული იმ კლდის უკან, სადაც პრიმეთე-ტიკინა იყო, ამბობს პრომეთეს მონილავს და შემდეგშიაღ აწნაობაღ მონაწილეობს დიალოგში.

85 „პრომეთე“, ამდღარად გიბმობენ შენ, პრომეთე, წინასწარმკვრეტულსა. ძველ ბერძნებს სიტყვა *πρωθυμιον* ესმოდათ როგორც „წინასწარმკვრეტი“.

208. კრიონოსი — ზევსის მამა.

211. ტიტანები — ბერძნების წარმოდგენით ღმერთების ძველი თაობა, ძველი მოდგმა. ისინი არიან გაიას და ურანოსის შვილები.

217. თემიდე. გეა—სე ეწოდება პრომეთეს ღელის კერძოდ, სიტყვა „გეა“ ანუ „გაია“ აღნიშნავს მიწას. ასე რომ პრომეთე მიწის შვილია. აქვე შევნიშნავთ, რომ 1) „გაია“-ს მეორე ვარიანტია „აია“, რომელიც იმასვე ნიშნავს („მიწა“), 2) ეს სიტყვა (გაია, აია) ბერძნული არაა, ის ნასესხები უნდა იყოს წინაბერძნული მოსახლეობის ენიდან (შეად. კალხიდის ძველი სახელი „აია“ ანუ „ეა“ და მისი შეფის სახელი „აიტი“).

260. ეფემერები. სიტყვა *εφημερις* ნიშნავს „ერთი დღისა“, „ერთდღიანი“. ასე უწოდებენ პოეტები ადამიანს (რომლის სიცოცხლე „ერთი დღისა“, წვთიერია).

291. ოკეანე — თემიდეს ძმა, მაშასადამე, პრომეთეს ბიძა.

420. «კოლიდის მკვიდარი ყმაწვილი ქალნი, ომში მამაცი და უმიმარნი». აქ იგულისხმებიან ქალწული ქალები — იმეანები, რომელთა არსებობას ბერძნები ვარაუდობდნენ კოლიდის მხარეში.

423. მეთოტი სტა — ახლანდელი აზოვის ზღვა.

425. არია — ომის ღმერთი (არესი). «არიას ქვეყნის» ხალხი, ე. ი. კარგი მეომარი ხალხი.

519. ერიეზი — შურისმაძიებელი ღმერთქალები, მათი სამყოფელია ჰადესი. შემდეგ მათ ეწოდათ «ემენიდები».

561. იო — შითის მიხედვით იო, ინაქეს ასულია, შეუყვარდა ზევსს. რადგან მისი ეჭვიანი ცოლი (ჰერა) მუდამ თვალუფრს აღევნებდა თავის ქმარს, ზევსმა ერთხელ სატრფიალო პაემანი დაუნიშნა იოს მდინარის ნაპირას, ხოლო, ჰერას რომ არ დაენახა ისინი, ნისლში გახვია ის ადგილი. ჰერამ მაინც ეჭვი აიღო და მდინარის ნაპირთან მივიდა მაშინ, როდესაც ნისლი უკვე იფანტებოდა. ზევსმა იგარძნო ჰერას მიახლოვება და, თავისი დანაშაული რომ დაეფარა, იო თეთრ ძროხად გადააქცია და ჰერას უთხრა: აქ ამ ლამაზი ძროხის ცქერით ვტყვებოდიო. ჰერამაც სთხოვა — ეს ძროხა მანუქეო, რომ დაესაჯა თავისი მეტოქე (იო), ჰერამ იგი ასთვალა არგოსს მიიბარა სამწყვდსოდ. ზევსმა არგოსი ჰერმესს მოაკვლევინა და ამგვარად, თეთრი ძროხა (იო) განათავისუფლა. მაშინ ჰერამ მიუჩინა იოს ერთ-ერთი ერიონია (ფერია) ბუნაშკლის სახით, რომელიც დასდევს იოს და ნესტარით ჩხვლეტს მას (შეად. 592 ტავში: «კრანა-ნაებენ ინაქეს ქალს ვით არ ეტყმინოა»).

856-857. იგულისხმებიან 50 დენადრ და 50 ეგვიპტიდი. ამ თემზე ესქილემ დაწერა ტრაგედია «მაკედონელი ქალები».

880. ელელი, ელელი შეძობილ *ελεην* აღნიშნავდა როგორც სამხედრო «ვაშას», ისე «ეომეს».

971-972. უმჯობესია მონა იყო, მაშ, ამ კლდის, ვიდრე

მაინე, ერთგული ანგელოზი მამა ზევსისა?

ხელნაწერებში ეს სიტყვები პრომეთეს მიუკუთვნება. Erfurdt-მა და შემდეგმა გამოცემლებმა ისინი ჰერმესს მიაწერეს. ე. მარქსი მათ პრომეთეს ათქმევინებს (იხ. შესავალი). პრომეთეს ამ სიტყვებთან დაკავშირებით იქნებ ზედმეტი არ იყოს გავიხსენოთ აკაკი წერეთლის სიტყვები: «ცოცხალ მონობაზე უმჯობესია თავისუფლება სიბნელეში მკვდარი».

რედაქტორი ს. შაუხიშვილი

გამომცემლობის რედაქტორი ი. გოგლაშვილი
შპატეარი ა. გოგლაშვილი
შპატერული რედაქტორი გ. დიკო
ტექნიკური რედაქტორი ვ. გვეტაძე
კორექტორი მ. ამაშუკელი

გადაეცა წარმოებას 12-II-58 წ. ხელმოწერილია დასაბუქდად 14-V-58 წ.
ანაწყოების ზომა 5,5×8,5. ქაღალდის ზომა 84×108. საგამომცემლო
თაბახი 2,03. ნაბეჭდი თაბახი 4. ტირაჟი 7.000. შუკვ. № 401.

ფასი 2 მან.

საქ. სსრ კულტურის სამინისტროს
მთავარპოლიგრაფგამომცემლობის 1-ლი სტამბა.
თბილისი, ორჭონიკიძის ქ., № 50.

1-я типография Главполиграфиздата
Министерства культуры Грузинской ССР.
Тбилиси, ул. Орджоникидзе, № 50.

2 7/217

Э С Х И Л
Прикованный Прометей

(на грузинском языке)

Худ. А. Гиголашвили

Депонизат ГССР

Тбилиси

1958